

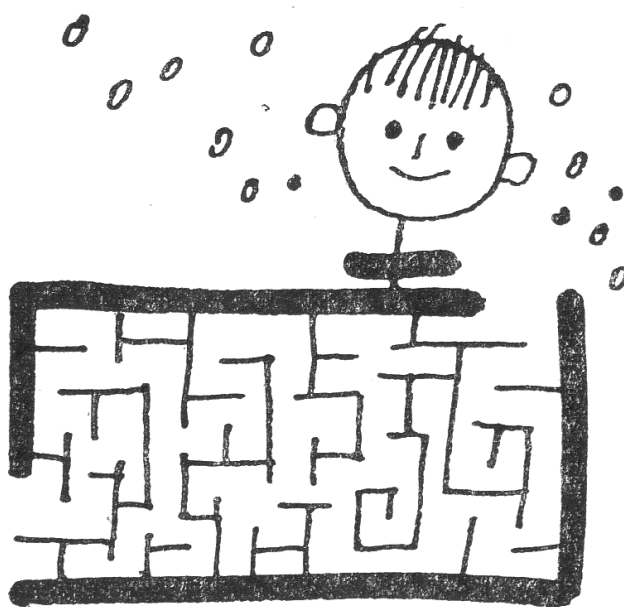
KENÉZ FERENC

Senki sem akart költő lenni?

KENÉZ FERENC

Senki sem akart költő lenni?

Húsz romániai magyar kisgyerek:

*Árkossy Zsolt
Balázs Róbert
Bucur Endre
Cseke Péter
Dénes Lehel
Gergely István
Hamper Zoltán
Jakab Zoltán
Jobbágy Balázs
Koszorús Levente
Kondász Annamária
Mócsi Ágnes
Sinkó Tamás
Soós Csaba
Szabó Botond
Szabó István
Székely Éva
Tárkányi János
Vitos Attila
Zugschwert Csaba*

vallomása / verse az életről 1981-ben, amikor 9-10 évesek voltak

*

Árkossy István és Gyulai Líviusz rajzainak felhasználásával

*

Szerkesztő: Cseke Gábor

Tartalom

Gyerekszáj-fogalmazások elé

Aki bírja nézni, nem sápad el, felveszik doktornak
Egyszer-egyszer még nyulat is lehet látni, meg őzet
Nincs burzsoázia, amelyik kizsákmányolja az autószerelőket
Ha itt a földön lenne, akkor foglalkozna politikával
A hátam mögött van egy kék függöny
Ott lebegünk az úrállomás körül, meg kártyázunk
Ő dolgozott jól, s engem tesznek ki az újságba
Olyasmit az elektrotechnikusok nem csinálnak
Tornacipőben nem is nézne jól ki egy repülőstiszt
Ha oda mer menni, bátor, ha hívja a többieket is, akkor nem bátor
Ha egy kicsit majd gyűl az állam pénze
Biztosan mindig csak jó tanulókkal tetszett beszélgetni
Ma egy szörnyűséges napom volt
Megkérdik azt is, hányasokat kaptak a gyerekek az iskolában
Mert szerep, nem én vagyok a valódija
Hogyha a huszonnégyből, mondjuk huszonhármat megnyer
A tűzoltóké piros, a miénk meg kék
Aki nagyon szereti a hazáját, az ott marad, ha beteg is
Kell nézze mind a két utat, ha van két út
Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni?

Függelék: Öt vers az *Esőben könnyen rámtaláltok* c. kötetből

Esőben könnyen rámtaláltok
Ha én lettem volna a szerelő bácsi
Levél a nagy hegyi házba
Egyszerre valamennyien
Nagy diófa nélkül

Gyerekszáj-fogalmazások elé

1.

Kisiskolásokkal folytatott, finom érzékkel megformált beszélgetései során jellemző volt, hogy költő is csak egy kisfiú akart lenni, gyári munkás szintén csak egy. A költő-kisfiú a környezetszennyezésről beszél. (Jellemző költői téma.) Kenéz megkérdezi: mi lesz, ha a növényzet eltűnik? A költők mit csinálnak? A kisfiú: „Eltűnnek ők is.” Ne feledjük: Kenéz Ferenc nem csak kiváló és bátor riporter, de nagyon érzékeny és igaz költő. (*Vásárhelyi Géza, 1983*)

2.

Kenéz kötetében valóságos, számunkra és számukra is elgondolkasztó (vagy gondot okozó) élethelyzeteikben látjuk a töprengő, gyötrődő vagy huncutkodó, ravaszkodó gyerekeket. A költő végletesen komoly és sikeres (nem gügyögő) azonosulása kamaszodó gyermekeink világával: egészen egyszerűen új és előzmény nélküli a romániai magyar költészetben. Egyetlen gyermekverskötetünk, melyben a hetvenes évek végének, nyolcvanas évek elejének valódi, nagyobbacska, kamaszodó gyermekei hitelesen kelnek hiteles életre. (*Szávai Géza: Bizalom kiskorú filozófusokban, A Hét, 1983 – az ugyanazon évben megjelent Esőben könnyen rámtaláltak c. kötetről*)

3.

Kenéz Ferenc húsz évvel ezelőtt találta meg a maga „gyerekszáj-világát” Kolozsváron. A nyolcvanas évek legelején sorra készítette interjút 9-10 éves gyermekekkel. Mindenki az lehetett ezekben a kis beszélgetésekben, ami felnőtt korában lenni akart: orvos, úrhajós vagy éppen asztalos. A sorozat végére a gyermeklélek lenyomatán kívül közel húsz „szakmai jövőkép” is kirajzolódott a költő előtt. Hogy e naiv-bűbájos vallomások mindegyike mélyén tulajdonképpen egy-egy költemény is meghúzódik, azt csak évekkel később vette észre... (*Balázs Tibor, 2001*)

4.

Nem tudom, ki mivé lett abból a nemzedékből, mely a nyolcvanas évek legelején negyedik osztályba járt. Legtöbbjüket persze nem ismerem, s van olyan is, akit névről igen, az arcára is emlékszem, de a jövőjéről nem tudok semmit (*Sinkó Tamás, Hampel Zoltán*). Azt viszont tudom, hogy Tárkányi Jánosból nem úrhajós lett, s Cseke Péterből sem költő.

Pedig milyen szépen elmondta mindkettő, hogy miért választaná (vagy választotta) a megjelölt pályát. „Amikor még kicsi voltam, / olyan tizenegy éves, akkor / ment fel az ürbe / az első román. Gondoltam, / hogyha már ő felment, / akkor majd én is feljutok / egyszer. Ezért határoztam el, / hogy úrhajós leszek.” Cseke Péternek nem kell várnia, ő negyedikesen már költő: „Én úgy lettem költő, / hogy sok verset olvastam, / egy este, amikor nagyon / sokat olvastam, Petőfi / költeményeit olvastam, mert / nagyon-nagyon szeretem, / arra gondoltam, mi lenne ha én / költő lennék? Gondolkoztam, / hogy írjak egy verset is, / az lenne a címe, hogy Honvág. / Édesanyámék már aludtak. / Én ültem csendben az ágyon”. Már ahogy a nagy döntések szoktak megszületni... Mindezek a tervek és vágyak Kenéz Ferenc Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni című kötetében olvashatók. A szinte botrányos mondatot Cseke Péter szövegéből emelte ki a szerző, aki a nyolcvanas évek legelején kisiskolásokkal készített

interjúkat Kolozsváron, s két évtized múltán verssé dolgozta át őket – bár gondolom, olyan nagyon sokat nem kellett dolgoznia. Ez éppen az az időszak, amikor a gyermeket még senki nem tudta elrontani, bármennyire is igyekezett (az „életre nevelés” csak később jár eredménnyel). Minden lurkó tele van örülettel, és a kispolgári életből is látott már annyit, hogy ki-gúnyolja. Önkéntelenül persze, s talán ez a könyvecske legérdekesebb (és legmelankolikusabb) rétege: ahogy az ártatlan nebulók elképzelik a világot. „A kórházi nővérek nem / egyformák. Vannak olyanok is, / akik kiabálnak. / És vannak kedvesek. / Aki kiabálós, annak egy / kicsivel kevesebb a fizetése, / mint a kedveseknek.” (Gergely István IV. G. osztályos tanuló – 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár). „A bányászok munkája bizony / nehéz, mert a köszönet / nehezen bányásszák általában. / És hamar megbetegednek. / De mégsem hagyják ott a / bányát, mert a hazának szüksége / van szénre. S aki nagyon szereti / a hazáját, az ott marad, / ha beteg is.” (Székely Éva IV. C. osztályos tanuló – 3-as számú Matematika-fizika Líceum, Kolozsvár). Az ember nem is tudja, mit idézzon ebből a nagyon szellemes kötetből. Szinte mindegyik oldalon található valami, ami kimozdítja a világot, s így mutatja meg furcsaságait. Kenéz Ferencnek nem is lehetett volna jobb ötlete, mint feszesre húzni a bizonyára terjedősebb interjúkat, és kiadni őket. Befejezésül hadd másoljam ide a könyv talán legcsodálatosabb szakaszát: „Furcsa. Az embereket mind / csak a technika érdekli. / Még a belvárosi iskolából sem / akart senki költő lenni. / A végén az emberek olyan / kövérek lesznek. El szoktam / képzelni magamnak. / A növények meg elsatnyulnak. / A sok gáz, meg füst miatt. / S el fognak tűnni. / S ha a növényzet eltűnik, / – a költők mit csinálhatnának? / Eltűnnek ők is.” (Cseke Péter IV. G. osztályos tanuló – 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár). *(Demény Péter, Krónika, 2001 – Kenéz Ferenc: Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni. Littera Nova, Budapest, 2001 kötetéről)*

5.

2002. május 20-án Kenéz Ferenc az alábbi sorokat írta be **Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni** c. verskötetébe: „*Ezt meg azért, mert gondolom, hogy örömd leled benne. (Ezt is.) Cseke Gabinak...*” A vékony, Gyulai Líviusz mókásan ravasz kis rajzaival illusztrálva, a Littera Nova Kiadó adta ki egy évvel korábban, s amikor beleolvastam, hirtelen megelevenedett a múlt és teljes egészében felidézte bennem azt a Kenéz Ferencet, aki a múlt század nyolcvanas évei elején nekiállt és sorozatban készítette kolozsvári gyermek-interjúit arról, hogy az akkori tizenévesek milyen formában képzelik el majdani pályafutásukat, felnőtt életüket. Az Utunkban megjelenő, „ártatlan” csevejnek álcázott kérdezz-felelek helyenként furmányos párbeszéddé élesedett, s a gyermekszáj olykor tapintatlan, naiv, de roppant kifejező megközelítésében benne rejtett a korszak minden meglevő ellentmondása, életünk képmutató kettőssége, valamennyi tévhite, elmaszatolt, hamis eszménye, hazug jelszava. Különösen erőteljesen érvényesült ez az inkább sejtetett, mint deklarált szellemiség abban az 1982-es kötetben (**Én munkás vagyok, te munkás vagy, ő munkás.** Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár), amelyet Kenéz csokorba gyűjtött gyermekinterjúi vezetnek be (*Játsszuk azt, hogy felnőtt lettél!*). A könyv súlypontja viszont egy más irányba egyensúlyoz, nagyító alá véve a munkáslét, a munkás-sors belső megtapasztalását, az emberi munka egyéniségformáló áldásos/átkos szerepét. Ebben az összefüggésben a hűz valahány beszélgetés félig-meddig rejtve marad, a gyerekszaj-fogalmazások inkább kuriózumoknak hatnak, illusztrálnak.

Jól tette Kenéz Ferenc, hogy húsz év múlva elővette a gyűjteményt, nem csak, hogy lefújja róla a port, inkább annak érezhette szükségét, hogy szabadon kibontsa a benne rejlő naiv poézist.

Akkorra már Kenéz jócskán túl volt azokon a kísérleteken, melyek révén gyökeresen újított a gyermeklíra szemléletén és hangvételén s a fokozottan hiteles gyermeki látásmódot tette meg fő értékhordozónak. (Ízelítőül a gyűjtemény végére néhány reprezentatív darabot is beválo-

gattam 1983-ban kötetbe gyűjtött gyermekverseiből.) E törekvésével ugyan nincsen egyedül, a tendencia évtizedek óta érezteti hatását a világlírában és végső soron a naiv művészet látásmódjának sajátosságait érvényesíti a gyermekirodalomban. Magyar irodalmi viszonylatban azonban Kenéz sikeres úttörő, s a körülmények folytán próbálkozását előbb az 1983-as **Esőben könnyen rámtaláltak** c. gyermekvers gyűjteménye, illetve a már említett 2001-es verskötete hordozza (**Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni**).

Pár évvel Kenéz idézett dedikációja után ismerkedtem meg a bukaresti (néhai) Sorin Stoica szociológiai fogantatású kísérleteivel. A nagy munkabírási, költői hajlamú fiatal szakember kutatásainak – gyerekekkel folytatott interjúinak – „hordalékanyagából” hozott létre 2005-ben sajátos versgyűjteményt (*Panseuri involuntare – Együgyű mondolatok*), amelynek hangvétele kísértetiesen emlékeztetett a Kenéz-féle gyermekszáj-fordulatokra. Nem csoda: ugyanaz a naiv látásmód, ugyanaz a társadalmi közeg termelte ki e konkrét költészet nyersanyagát. Csakhogy Stoica fő eszköze a poénok minél hatásosabb kihegyezése. A rövid kifutású, csattanós, szabadvers szerű megoldásokat keresi, szövegei értelmezésében nem játszanak szerepet konkrét személyiségi jegyek s gyűjteménye egyfajta enciklopédikus megközelítést nyújtja a való élet különféle jelenségeinek, társadalmi képződményeknek és viszonyoknak.

Kenéz Ferenc konkrét versei elszakíthatatlanok a korábbi riportos párbeszédnek valóságától és gondolatmenetétől, s a gyereklogika általános szabályszerűségein túl előttünk áll egy-egy holnapi felnőtt bimbózó személyisége, sajátos gondolatvilága, tapasztalati köre. Meggyőződésem szerint Kenéz interjúfüzérének és a belőlük lepárolt verseknek együttes, közös bemutatása teszi igazán teljessé a művészi értelmezést. Egyik a másik nélkül csonka élményt nyújtana és inkább kuriózumnak hatna, mint öntörvényű teljesítménynek. Amit a szerző – érthető okok miatt – nem mondhatott ki a nyolcvanas évek elején, azt a verseket felépítő tömörítések elvégzik, anélkül, hogy hamisítanának az eredeti szándékon. Csupán egyetlen eset fordul elő, hogy az 1982-es riportkötetben nem szereplő, valószínűleg „általános pesszimizmusa” miatt kitanácsolt írás (*Ma egy szörnyűséges napom volt*) verspárlata váratlanul felbukkan a 2001-es verseskönyvben; ugyanakkor a riportkönyvben jelen van egy olyan beszélgetés (*A vendéglőben kést is tesznek a tányér mellé – Vitus Sándor, Szék*), amiből végül nem született vers. Mindezt inkább a történelmi hűség kedvéért illik megjegyezni, ám szemernyit sem von le Kenéz Ferenc izgalmas kísérletének értékeiből.

Személyes örömömről szolgál, hogy a szerzői dedikációból merített szerkesztői-szurkolói szimpátiám belső unszolására e két, időben kényszerűen eltávolodott vonulata egyazon alkotói folyamatnak végre, egymásra találva összekerülhetett – a két fél megtalálta a párját, hogy egészítse ki, okulásunkra kiteljesedjék... (Cseke Gábor, 2011)

Aki bírja nézni, nem sápad el, felveszik doktornak

- Sokféle orvos van! Te melyiket választottad?
- Belgyógyász.
- Mit csinál a belgyógyász tulajdonképpen?
- Például, ha valakinek sérve van vagy vakbele, vagy ki kell venni a fél tüdejét, akkor ő veszi ki.
- Hogy? Lehet élni fél tüdővel is?
- Lehet. Mert ha például valakinek valami rossz bél van a tüdején, akkor azt a fél tüdőt ki kell venni.
- Az ilyenfajta betegség látszik kívülről is az emberen?
- Nem, csak belülről lehet megnézni.
- Nem irtóztató a sok vér, a test belső részeinek látványa?
- Meg lehet szokni. Mert én már most egészségügyi felelős vagyok.
- Kijelöltek, vagy te jelentkezted erre a tisztségre?
- Én jelentkeztem. Én nagyon szeretem a betegeket gyógyítani. Szeretném, hogy ne legyen senki se beteg.
- Te voltál már az?
- Kórházban nem feküdtem, de a szememmel voltam beteg. Majdnem kilőtték nyíllal. Akkor sokat jártam orvoshoz.
- Mióta akartál orvos lenni?
- Mióta beteg voltam a szememmel. Azelőtt azt gondoltam, hogy énekes leszek. Könnyűzene énekes.
- Mi a különbség a két pálya között?
- Hát mind a kettő munka. Annyi a különbség, hogy az orvos a kórházban van, az énekes meg a színpadon. Az énekest nézik, az orvost nem nézik.
- Melyik a nagyobb dolog szerinted?
- Az orvos fontosabb, mert jobb az egészség, mint a szórakozás.
- No persze, olyan is megtörténik, hogy hiába vannak ott az orvosok, a beteg meghalhat a műtőasztalon, a kezük között is!
- Hát akkor a szíve már nem volt jó, vagy még nem volt megszokva azzal, hogy a fél tüdeje nincsen a testében. Akkor meghal.
- Az orvost megbüntetik ilyenkor?
- Az orvost nem büntetik, legfeljebb nem kap olyan sok fizetést, ha valaki meghal.
- De bűne az az orvosnak, ha ilyesmi történik?
- Hát van olyan ember, aki azt mondja, ha valaki meghal, hogy se baj, legalább egy emberrel kevesebben vagyunk, de nem veszi számba, hogy a többiek is úgy mondanák, ha ő meghalna.
- Hol vagy te belgyógyász? Kolozsváron?

- Igen, mert nagyon tetszik nekem ez a város, és én itten akarok maradni.
- Iskoláidat itt végezted? Vagy lehetett volna máshol is?
- Hát ha itt akartam maradni, akkor itt kellett végezzek.
- Van külön egyetem a belgyógyászok részére?
- Van egy olyan egyetem, ahol az orvosmesterségre tanítják az embereket.
- Kiket vesznek fel oda? Mindenkit, aki csak akar?
- Nem. Vizsgáztatják őket. Filmeket mutatnak nekik az emberi testről, s vért, s nézik, hogy ki bírja. Aki bírja nézni, nem sápad el, azt felveszik doktornak.
- Mennyi ideig kell tanuljanak?
- Öt-hat évig. Addig kórházban nem járnak. Csak ha letették a vizsgát. Utána gyógyíthat mindenik.
- Hogy látod: a betegek szeretik az orvosokat?
- Hát a kisgyerekek nem nagyon szeretik, mert félnek tőle, de a nagy emberek szeretik.
- Meséld el nekem, hogy zajlik le egy operáció?
- Hát a beteget beviszik a műtőágyra, elaltatják, utána a doktor a munkáját csinálja, felvágja a beteg hasát, a nővérek adogatják a szerszámokat. Ha az operáció sikerült, utána a beteg vagy felébred, vagy meghal.
- Az orvosokat ki fizeti?
- A betegek és az állam.
- S a nővéreket?
- Őket is.
- Milyenek a nővérek ott a kórházban? Vannak olyanok is, akik kiabálnak, nem bánnak szépen a betegekkel?
- Igen, hát vannak olyanok is. És vannak kedvesek is.
- S a kiabálósak is pont annyi fizetést kapnak, mint a kedvesek?
- Nem. Egy kicsit kevesebbet.
- De hát honnan tudják ott, ahol a pénzt adják, hogy melyik kedves és melyik kiabálós nővér?
- Hát biztosan vannak ott a kórházban olyan folyosói emberek, akik ezt figyelik, s aztán megmondják. S akkor a nővérek eszerint kapják a pénzt.
- Kérdezzek tőled valamit: ha te holnaptól kezdve ennek a városnak a polgármestere lennél, mindenkit irányíthatnál, azt csinálhatnál, amit akarnál – szeretnéd?
- Nem. Én azt szeretném, hogy rendesen végezzem a dolgom, s ennyi.

1. Ha valakinek sérve van,
vagy vakbele, vagy ki kell
venni a fél tüdejét, akkor
azt a belgyógyász veszi ki.
Lehet élni fél tüdővel is.
Az orvosnak persze megvan
mind a kettő.

2. Van olyan egyetem, ahol
az orvosmesterségre tanítják
az embereket. De nem vesznek
fel mindenkit. Vizsgáztatják
őket. Filmeket mutatnak nekik
az emberi testről, meg vért,
s nézik, hogy ki bírja.
Aki bírja nézni, s nem sápad el,
azt felveszik doktornak.
3. A beteget beviszik a műtőágyra,
elaltatják, utána a doktor
a munkáját csinálja, felvágja
a beteg hasát, a nővérek
adogatják a szerszámokat.
Ha az operáció sikerült,
utána a beteg vagy felébred,
vagy meghal.
4. Van olyan ember, aki azt mondja,
ha valaki meghal, hogy se baj,
legalább egy emberrel kevesebben
vagyunk, de nem veszi számba,
hogy a többiek is úgy mondanák,
ha ő meghalna.
5. Én is voltam beteg.
Egyszer majdnem kilőtték
nyíllal a szemem. Akkor
én is sokat jártam orvoshoz.
Akkor határoztam el, hogy
én is orvos leszek. Azelőtt
azt gondoltam, hogy énekes
leszek, könnyűzenei énekes.
Nincs nagy különbség
a két pálya között.
Mind a kettő munka.
Az énekest nézik.
Az orvost nem nézik.
Ennyi.
6. A kórházi nővérek nem
egyformák. Vannak olyanok is,
akik kiabálnak.
És vannak kedvesek.
Aki kiabálós, annak egy
kicsivel kevesebb a fizetése,
mint a kedveseknek.

(Gergely István IV. G. osztályos tanuló, 16-os Általános Iskola, Kolozsvár)

Egyszer-egyszer még nyulat is lehet látni, meg őzet

- Milyen vonaton vagy te mozdonyvezető? Személyvonaton, vagy tehervonaton?
- Az a mozdony, amit én vezetek, sok-sok vagon húz maga után. A végén van egy pár személyvagon is. Utána a postakocsi. S aztán egy külön kocsi, ami melegíti a vonatot.
- Miként melegíti? Mivel?
- Abban a kocsiban csak kaloriferek vannak, s onnan a meleg előrejön a vagonokba.
- Miből áll a mozdonyvezető munkája?
- Mondjuk én most indulok, Várad fele megyek. Két nap múlva ott vagyok. Onnan megyek Aradra, onnan Craiovára, Igaz, Aradon kicserélem a mozdonyt, mert lehet, hogy itt-ott megkopott. Craiován megint kapok egy új mozdonyt, és visszajövök Kolozsvárra. Itt leszállnak az emberek. Leszáll mindenki. Utána cementet szállítok Hunyadra. Onnan visszajövök, s akkor leteszem a vonatot egy helyre, ahol nem zavar senkit. Így fejezem be az első munkahetemet.
- Mindig csak nappal jársz a mozdonnyal, vagy éjszaka is?
- Egyszer-egyszer éjszaka is vezetek.
- Jobb éjszaka vezetni, mint nappal?
- Nehezebb, nem lehet olyan jól látni, mert van ugyan lámpája a mozdonynak, de esetleg nem világít olyan erősen, mint újkorában. És azért is nehezebb, mert éjszaka nem lehet olyan szépen kinézni, nézni a tájakat. Nappal egyszer-egyszer még nyulakat is lehet látni, meg őzet.
- Van-e pihenőnapja a mozdonyvezetőnek?
- Egyszer-egyszer még ünnepnapokon is kell dolgozzanak. Amikor mások pihennek. A mozdonyvezető sokat dolgozik, de jó a keresete.
- A szüleidet vitted-e már egyszer a mozdonyon? Vagy valamelyik barátodat?
- Nem lehet, mert jönnek a kontrolok. Ha nincs jegy, az emberek össze-vissza beszélnek mindenfélét, de a kontrolok nem hiszik el úgysem.
- Nem tudtam, hogy a kontrolok még a mozdonyba is felmásznak!
- Hát induláskor bekukkintanak oda is. Éppen csak egy pillanatra.
- A mozdonyvezetőnek van segítsége?
- Van. Ott áll mellette és cigarettázik.
- Meg lehet unni ezt a mesterséget?
- Meg lehet unni ezt is, de nem baj, mert ha megunom, akkor egy pár év múlva más szakmát keresek. Csengettek.
- Tessék?
- Kicsengettek.
- Ja, igen. Észre sem vettem. Akkor befejezzük. Untad egy kicsit a beszélgetést, ugye?
- Nem, nem.
- Csak abból gondolom, hogy szóltál, amikor csengettek.
- Nem, nem untam.
- Úgy látszik, a mozdonyról nem olyan élvezet beszélni, mint ülni benne?
- Nem, mert itt beszélgetés közben nem lehetett látni tájakat, meg állatokat. Csak ezt az udvart.

1. Mondjuk, én most indulok.
Várad fele megyek. Két nap
múlva ott vagyok. Onnan megyek
Aradra. Onnan Temesvárra.
Ott kicserélem a mozdonyt.
Mert lehet, hogy itt-ott
egy kicsit megkopott. Craiován
megint új mozdonyt kapok.
Visszajövök Kolozsvárra.
Leszállnak az emberek.
Leszáll mindenki. Akkor
leteszem a vonatot egy helyre,
ahol nem zavar senkit.
Hazamegyek.
2. A mozdony sok vagon húz
maga után. A végén van egy pár
személyvagon is. S aztán egy külön
kocsi, ami melegíti a
vonatot. Abban a kocsiiban
csak a kaloriferek vannak, s
onnan a meleg előrejön
a vagonokba.
3. A mozdonyvezetőnek van segítsége
is. Ott áll mellette, és
cigarettázik.
4. Éjszaka nehezebb vezetni, mint
nappal. Nehezebb. Nem lehet
olyan jól látni, mert van ugyan
lámpája a mozdonynak,
de esetleg nem világít olyan
erősen, mint új korában.
És azért is nehezebb, mert
éjszaka nem lehet olyan szépen
kinézni, nézni a tájakat.
Nappal egyszer-egyszer még nyulat
is lehet látni, meg őzet.
5. A mozdonyon én nem vihetek senkit.
Még édesanyámat vagy édesapámat se.
Az ellenőrök még a mozdonyra is felmásznak.
Bekukkantanak oda is.
Éppen csak egy pillanatra.
Ha nincs jegy, az emberek
összevissza beszélnek mindent,
de az ellenőrök nem hiszik el
úgysem.

(Zugschwert Csaba IV. Á osztályos tanuló, Brassai Sámuel Líceum, Kolozsvár)

Nincs burzsoázia, amelyik kizsákmányolja az autószerelőket

- És te mi akarsz lenni?
- Én autószerelő.
- Miért éppen az?
- Én azért akarok autószerelő lenni, mert az autószerelő segít a hazánk fejlődésében.
- Hogy segíthet egy autószerelő a haza fejlődésében?
- Ezt úgy értem, jól tanulja meg a szakmát, ügyesen szerkeszti össze a kocsikat, hogy azzal aztán lehessen árut szállítani, külföldre vagy akárhova. Az autószereléshez nagy figyelem kell, mert ha nincs jól összeszerelve a kocsi, a hosszú úton elromolhat.
- És hát... hol vagy te autószerelő?
- Hát... egy olyan gyárban.
- Milyen gyárban? Lehetsz például gyógyszergyárban autószerelő?
- Nem, mert ott az emberek gyógyszereket gyártanak, amik egészségessé teszik az embereket. A gyógyszereket szállítják más városokba, az is fontos, de mégse olyan nagyon fontos, mint az autószerelés. Oda is nagy figyelem kell, nehogy elrontsák véletlenül, máma már nagy okosság kell a gyógyszergyárakban is, de azért mégsem kell olyan nagy okosság, mint az autószereléshez.
- És hol, az ország melyik városában vagy te autószerelő? Lehetnél akárhol szerelő?
- Lehetnék más városban is, például Bukarestben, de én inkább itt akartam, itt Kolozsváron. Mert ez a hely engem vonz, ez a szülőföldem, ahol én éltem, ahol születtem, és itt akartam maradni, mert én akarnám látni a szüleimet is nagykoromban.
- Más még a világ végére is elkerül, te meg a szomszéd városig sem mennél el a szüleidtől?
- Nem, mert a szülő is harcolt fiatalkorában, harcolt, hogy a kenyér meglegyen az asztalon, és sok idő kéne, amíg a fiú vissza tudja adni az anyának azokat a jókat, miket kapott. Én egy olyan gépgyártó gyárban vagyok autószerelő.
- A gyár messze van a lakásodtól?
- Elég messze van. Biciklivel járok be.
- Hogy? Autószerelő vagy, s biciklin jársz?
- Én inkább szeretek biciklin járni, szeretném, hogy autóm legyen, de minthogy annyi embert elüsse, inkább biciklivel járok. Azzal nem csinállok olyan nagy veszélyeket.
- Hogy folyik a munka a gyárban? Csoportokban dolgoztok?
- Igen, úgy hogy például tíz ember csinálja az autó motrát, másik tíz ember például a vázát, tíz ember azt a vasat, ami tartja a kereket. Aztán van ott még egy ember, aki megy az autóval, olyan nagy autóval, s hozza azokat a nagy táblaüvegeket, amelyekből azokat a kicsi ablakokat készítik az autókhoz, aztán van egy másik ember, aki hozza a kerekeket, a gumigyártó gyártól, a gumikerekeket.
- Ki irányít benneteket? Vagy mindenki csak úgy, a saját feje után végzi a munkáját a gyárban?

- Nem, hát van ott egy mérnök, aki irányítja a dolgokat, és a mérnöknél nagyobb ember az igazgató. Az nem szokott dolgozni, illetve úgy is lehet mondani, hogy ő is dolgozik, mert ő jegyzi egy papírra, hogy hány kocsit készítenek.
- Te melyik csoportban dolgozol?
- Én a vázelkészítésnél dolgozó csoportban vagyok.
- Dolgoznak nők is ott a gyárban?
- Dolgoznak nők is; dolgozhatnak, ma már a nőknek is egyenlő jogaik vannak a férfiakkal, de a vázat csak a férfiak készítik el, a nők biztosan ... csak festik a kocsi oldalát.
- S az igazgatótok? Férfi vagy nő?
- Lehet férfi is, nő is, meg a mérnök is, vagy lehet férj és feleség. Az asszony is tudja irányítani az országot, vagy a gyárat.
- Visztek a munkahelyre is uzsonnát, mint az iskolások? Vagy hogy étkeznek a gyári munkások?
- Hát hogyha valaki közben is megéhezik, egy-egy gyárnál biztosan van egy-egy kicsi szünet, s akkor a gyár közelében van egy vendéglő, odamegy, s ott eszik, vagy ha van a gyárhoz közel egy ház, ahol valami ismerőse lakik, odamegy, s az ad neki enni.
- Szoktatok-e menni nyaralni? Vagy egyfolytában mindig csak szerelitek össze az autókat?
- Hát például, ha valakinek van egy balesete, akkor kiveszi a betegszabadságát, vagy ha valami baja van a gyomrával, akkor mehet nyaralni. Vagy például ünnepnapokon, amilyen volt most május elseje, másodika, akkor is mehet, vagy például augusztus huszonharmadikán, amikor felvonulnak, akkor se dolgoznak, csak beszélgetnek ott a sorban, hogy hogy s mint szabadult fel hazánk a fasiszta uralom alól. Vagy például nincs valamilyen anyag a gyárban, akkor hazamegy már szombaton reggel, s akkor mehet nyaralni.
- A többi mesterséghez képest könnyű vagy nehéz munka-e az autószerelés? Jobban vagy rosszabbul élsz, mint a többi munkás?
- Hát én úgy gondolom, hogy az elnök úgy irányítja a dolgokat, hogy mindenki egyformán legyen megfizetve. Az igaz, hogy egy kicsit nehezebb a nehéz munka. De a fizetés egyenlő. Mert ma már nem olyan nehéz az élet. A bányászoknak például nem olyan nehéz az élete, mint régen. Ma már nem lépcsőkön mennek ki a bányából, hanem felvonó viszi ki az embereket.
- S az autószerelők munkája sem olyan nehéz, mint régen?
- Nem, mert ma már nincs burzsoázia, amelyik kizsákmányolja az autószerelőket.

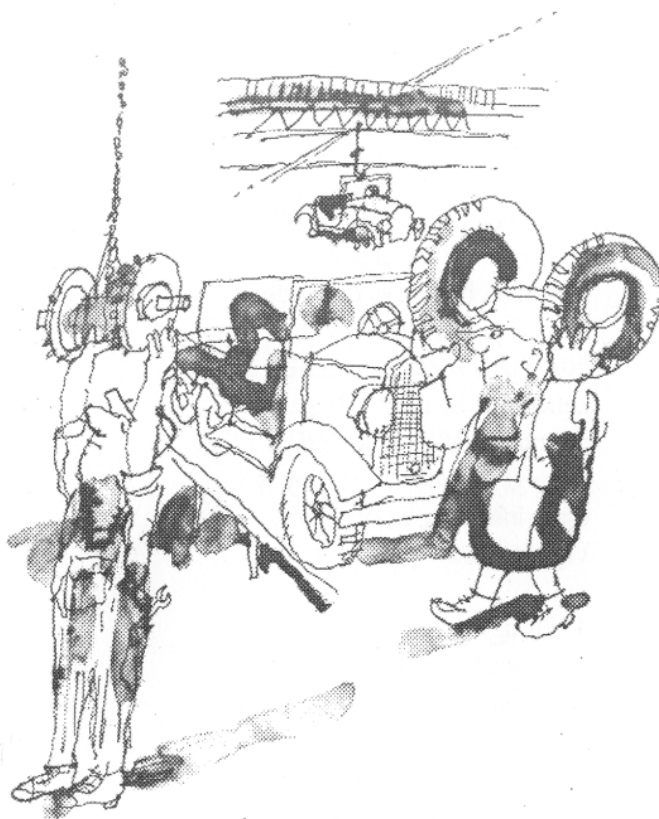
1. Gyógyszergyárban nem lehet valaki autószerelő. Ott az emberek gyógyszereket gyártanak, amik egészségessé teszik az embereket. A gyógyszereket szállítják más városokba, nem mondom, az is fontos, de mégse olyan nagyon fontos, mint az autószerelés. Oda is nagy figyelem kell, nehogy elrontsák véletlenül, máma

már nagy okosság kell a
gyógyszergyárakban is, de
azért mégsem kell éppen olyan
nagy okosság, mint az
autószereléshez.

2. Tíz ember csinálja az autó
motorját, másik tíz ember
például a vázat, tíz ember
azt a vasat, ami tartja a
kerekeket. Aztán van ott
még egy ember, aki megy az
autóval, olyan nagy autóval,
s hozza azokat a nagy
táblaüvegeket, amelyekből
azokat a kicsi ablakokat
készítik az autókhoz. Aztán
van egy másik ember, aki
hozza a kerekeket, a gumigyártó
gyártól a gumikerekeket.
Nők is dolgoznak ott, dolgozhatnak.
Ma már a nőknek is egyenlő
jogaik vannak a férfiakkal.
De a vázat csak a férfiak
készítik el.
3. Az igazgató nem szokott
dolgozni. Illetve, úgy is lehet
mondani, hogy ő is dolgozik.
Mert ő jegyzi egy papírra,
hogy hány kocsit készítettek.
Lehet férfi is, nő is. Meg
mérnök is. Vagy lehet férj és
feleség. Nálunk az asszony is
tudja irányítani az országot.
Vagy a gyárat.
4. Én úgy gondolom,
úgy irányítják a dolgokat,
hogy mindenki egyformán legyen
megfizetve. Az igaz, hogy
egy kicsit nehezebb a nehéz
munka. De a fizetés egyenlő.
Mert ma már nem olyan nehéz
az élet. A bányászoknak például
nem olyan nehéz az élete,
mint régen. Ma már nem
lépcsőkön mennek ki a bányából,
hanem felvonó viszi
az embereket.
S az autószerelők
munkája sem olyan nehéz.

Ma már nincs burzsoázia,
amelyik kizsákmányolja az
autószerelőket.

(Balázs Róbert IV. G osztályos tanuló, 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár)

Ha itt a földön lenne, akkor foglalkozna politikával

- Mikor határozta el, hogy űrhajós lesz?
- Hát én akkor még kicsi voltam, olyan tizenegy éves, akkor ment fel az űrbe az első román, s gondoltam, hogy ha már ő felment, akkor majd én is felmegyek egyszer. Ezért határozta el, hogy űrhajós leszek.
- S amikor még olyan kicsi voltál, akkor már el tudta képzelni, hogy milyen lesz majd ott kinn az űrben?
- Akkor még nem nagyon tudtam elképzelni, hogy hogy érzem én majd ott magam. Én ott pontosan úgy érzem magam, mint a repülőben, oxigén palackokkal vagyunk felszerelve, hogy mikor a teremből kifogy a levegő, akkor eresztünk a palackból oxigént, hogy könnyebben szuszoghassunk.
- Tulajdonképpen, hogy mentek ti oda?
- Hát megmondják, hogy ekkor meg ekkor lövik fel a rakétát, mi akkorára oda kell menjünk. Kell magunkhoz vegyünk ennivalót, konzervet, halkonzervet meg paszulykonzervet, amivel ott könnyen el lehet élni.
- Egyszerre többen szálltok fel?
- Egyszerre négyen szoktunk menni, két telefonista és két pilóta. Néha-néha még egy orvost is viszünk, hogy ha valaki megbetegszik, legyen ki segítsen. Ott a kilövőhelyen felöltözünk jó vastag ruhába, s akkor beszállhatunk.
- Miért kell vastag ruhába öltözzenek az űrhajósok?
- Mert ott fenn súlytalanság van, kell legyen rajtuk valami súly, másképpen a rakéta csak úgy libeg mindenfelé.
- Hogy történik az indulás?
- Bemegyünk a kabinba, a telefonisták becsukják mögöttünk az ajtót, s telefonon leadják a házba, hogy készen vagyunk, aztán megadják a lökést, s egyszer csak azt látjuk, hogy szállunk a levegőben.
- Milyenkor szokták fellőni a rakétát?
- A rakétát éjjel szokták fellőni. Mindig éjjel.
- Miért olyankor?
- Mert a sötétben jobban látszik a fény a robbanásnál, s így az emberek el tudnak menekülni, nehogy nagy nyomás érje őket. Nappal nem látszana úgy az a nagy fény, az emberek esetleg nem is vennék észre, s bajuk történhetne.
- Mikor érkeztek meg, és tulajdonképpen hová, ezzel a rakétával?
- Három nap múlva a Hold közelében vagyunk. A Holdra oxigénpalackokkal szállunk ki. Ott nincs levegő.
- Mivel telnek napjaitok ott kinn az űrben?
- Keveset dolgozunk, este hét órakor már lefekszünk, hogy ahogy virrad, már tudjunk kísérletezni.
- Szórakozási lehetőségek van ott?

- Ottan nem lehet szórakozni, nincsen televízió, nincsen hova bedugni. Csak a földiekkel való kapcsolathoz van televízió.
- Mondd el nekem, hogy lehet valakiből űrhajós?
- Van egy olyan iskola Bukarestben, azt ki kell járni, utána kell küldeni egy levelet Moszkvába, hogy űrhajós akarsz lenni. S akkor ott eldöntik, hogy felmehetsz-e az űrbe, vagy sem.
- Miért éppen Moszkvába? Amerikába nem küldheted a levelet? Hiszen ott is vannak űrhajósok.
- Oda is lehet. De én inkább Moszkvába szoktam. Oda jut el hamarabb a levél.
- És? Utána mi történik?
- Egy-két év múlva megjön a válasz, hogy jól van, mehetek szavazni, mert többen vagyunk, akik mind fel akarunk menni az űrbe, s akkor ott ül vagy tíz személy, akik már mind voltak az űrben, s azok kapnak egy lapot azoknak a nevével, akik fel akarnak menni az űrbe, négyet ki kell húzzanak, s aki marad, annak megmondják, mikor menjenek az orvoshoz, s azt is megmondják, hogy Amerika fővárosában lövik-e fel, vagy Moszkvában. Ügyesek kell legyenek.
- Mit gondolsz, az űrhajósok kicsi korukban mind jó tanulók voltak-e?
- Hát... gondolom, hogy jó tanulók kellett legyenek. Különösen számtanból.
- S más tantárgyból?
- Például történelemből, földrajzból és szépírásból lehettek gyengébbek is.
- Mondd csak, politikával foglalkoznak-e az űrhajósok?
- Nem. Ha itt a földön lenne, akkor foglalkozna politikával, de az űrben ott nem foglalkozik. Az űrben inkább csillagvizsgálattal szoktak foglalkozni.

1. Amikor még kicsi voltam,
olyan tizenegy éves, akkor
ment fel az űrbe
az első román. Gondoltam,
hogya már ő felment,
akkor majd én is feljutok
egyszer. Ezért határoztam el,
hogy űrhajós leszek.
2. Ott fenn pontosan úgy
érezem magam, mint a repülőben.
Oxigénes palackokkal vagyunk
felszerelve. Mikor
a teremből kifogy a levegő,
akkor eresztünk a palackokból
oxigént, hogy könnyebben
szuszoghassunk.
3. Megmondják, hogy ekkor
meg ekkor lövik fel a rakétát,
mi akkorára oda kell menjünk.
Kell vegyünk magunkhoz
ennivalót, konzervet, halkonzervet
meg paszulykonzervet, amivel
ott könnyen el lehet élni.

4. Az űrhajósok jó vastag
ruhába kell öltözzenek,
jó vastag ruhába, mert ott fenn
súlytalanság van, kell legyen
rajtuk valami súly, másképp
a rakéta csak úgy libeg
mindenfelé.
5. A rakétát éjjel szokták fellőni.
Mindig éjjel.
Mert a sötétben jobban látszik
a fény a robbanásnál,
s így az emberek el tudnak
menekülni, nehogy
nagy nyomás érje őket.
Nappal nem látszana úgy
az a nagy fény.
6. Keveset dolgoznak. Este
hét órakor már lefeküsznek,
hogy ahogy virrad, már
tudjanak kísérletezni.
7. Van egy iskola Bukarestben,
azt ki kell járni, utána
kell küldeni egy levelet
Moszkvába, hogy űrhajós akarsz
lenni. S akkor ott eldöntik,
hogy felmehetsz-e az űrbe,
vagy sem.
Amerikába is küldhetsz levelet,
ott is vannak űrhajósok.
De én inkább Moszkvába szoktam.
Oda jut el hamarább
a levél.
8. Az űrhajós
nem foglalkozik politikával.
Ha itt a Földön lenne, akkor
foglalkozna politikával, de
az űrben nem foglalkozik.
Ott inkább csillagvizsgálattal
szoktak foglalkozni.

(Tárkányi János IV. Á osztályos tanuló, Brassai Sámuel Liceum, Kolozsvár)

A hátam mögött van egy kék függöny

- Választottál mesterséget?
- Igen, tegnap mondtam a tanítónéninek, hogy asztalos leszek, de otthon édesapám azt mondta, hogy legyek inkább rajzoló.
- Miféle rajzoló?
- Rajzoló mérnök.
- Miért mondtál le az asztalosságról?
- Azért, mert én a rajzot nagyon szeretem, kaptam is már hat tízest belőle.
- Mi a te munkád?
- Nagy bútorokat, asztalokat, fekvő ágyakat rajzolok. A gyárnak az egyik felében csak rajzolnak.
- Mi lesz ezekkel a rajzokkal?
- Akinek kell az áru, jön, megmondja, hogy hány méter kell legyen, a rajzoló megrajzolja, az asztalos megcsinálja, s haza lehet vinni.
- Hányra kell bemenni a gyárba?
- Reggel nyolcra.
- Nem szoktál elkésni? Mi történik a későkkel?
- Ha több mint egy fél órát késik, akkor beírják.
- Nem büntetik meg?
- Meg kell csinálja a másik a munkáját. Aki délutános. Büntetésből.
- Hogy mentek be a gyárba? A portás mindenkit beenged?
- Akit a portás ismer, azt beengedi, akit nem ismer, annak először megnézi a táskáját.
- Miért nézi meg a táskát?
- Hogy lássa, nincs-e valami kés vagy robbanószer a táskájában. Nehogy felrobbantsák. Mert magas gyár. És szép.
- Utána?
- Bemegyek az udvarra, felmegyek a lépcsőn, sok lépcső van, beérek az irodába, leülök, és kezdek rajzolni, amit mondott az elnök, azután tizenegy óra felé uzsonnázok, aztán ha nem kell menjek valahová kocsival, akkor tovább rajzolok. A hátam mögött van egy kék függöny.
- Milyen a hangulat a kollégákkal?
- Hát van, hogy viccelődünk, van, hogy ránk hagyják a másik munkáját, s akkor mérgelődünk. Van egy elnök és egy alelnök. Az elnök román, az alelnök magyar.
- Ők mit csinálnak?
- Ők az embereknek parancsolnak, ők is szoktak dolgozni, de inkább a többieknek mondják, hogy mit csináljanak.
- Szóval bemehetek én is hozzád, ha egy szekrényt szeretnék csináltatni? Mehetek hozzád?

- Hát ha megismer a portás.
- S egyfolytában mindig ugyanolyan bútorokat rajzoltok?
- Nem, mert vannak szekrények, amelyek magasak, és ágyak, amelyek hosszúak, és sőberek.
- Az mi?
- Olyan, mint a szék, csak jobban neki lehet a hátának dűlni. És kiránduló székeket is csinálunk, amit ki lehet vinni az erdőbe.
- Te mindig itt akarsz dolgozni?
- Igen. Csak amikor öregember leszek, akkor akarok elmenni innen.
- Szabadságotok van?
- Vehetek ki szabadnapot, ha nem jön bútor rendelés, de akkor levonnak a fizetésemből, s akkor is, ha betegszabadságon vagyok.
- Akkor is levonnak, ha beteg vagy?
- Ha ágyban fekvő beteg vagyok, akkor nem. De ha olyan beteg vagyok, hogy kell járjak kezelésre, akkor levonnak mégis egy kicsit.
- De olyan szabadságod, ami neked jár, olyan nincs?
- De igen, van egy olyan órarend, azt az elnök megnézi, s megmondja, hogy mikor menjek szabadságra.
- Mennyi idő ez?
- A legtöbb egy olyan öt hónap.
- S erre az időre kaptok pénzt, amiből megélhettek?
- Kivehetem a fizetésemet.
- De hát ha öt hónapig nem dolgozol, akkor mire fizetnek?
- Hát amikor valaki elmegy szabadságra, akkor először többet adnak. Amikor elfogy a pénz, akkor megint megint, kér, de nem adnak többet.
- Mi szerint fizetik a rajzolókat?
- Minden bútornak a fél árát kapja.
- S a másik feléből kitelik a fa ára, s a munkásoknak járó pénz is?
- Igen, mert aki megveszi, az többet fizet. Az meg kell fizesse a bútornak a rugóját is, meg a szélét is.

1. A portás nem enged be
 akárkit a bútorgyárba.
 Akit ismer, azt beengedi,
 akit nem ismer, annak
 először megnézi a táskáját.
 Hogy nincs-e nála kés
 vagy valami robbanószer.
 Nehogy felrobbantsák.
 Mert magas a gyár.
 És szép.

2. Aki elkésik,
több mint egy félórát késik,
azt beírják. S el kell
végeznie a másik munkáját, a
ki délutános.
Nem büntetésből.
Csak azért, mert beírták.
3. Bemegyek az udvarra,
felmegyek a lépcsőn, sok lépcső
van, beérek az irodába,
leülök, elkezdek rajzolni,
aztán tizenegy óra felé
uzsonnázok, aztán, ha nem kell
mennem sehová, tovább
rajzolok. A hátam mögött van
egy kék függöny.
4. Van, hogy viccelődünk.
Van, hogy ránk hagyják a
másik munkáját, s akkor
mérgeledünk. Van egy
elnök és egy alelnök.
Az elnök román, az
alelnök magyar.
5. Ha nincs bútorrendelés,
vehetek ki szabadnapot.
De akkor levonnak a fizetésemből.
S akkor is levonnak, ha
betegszabadságon vagyok. Ha
ágyban fekvő beteg vagyok,
akkor nem. De ha olyan
beteg vagyok, hogy fennjárhatok,
akkor azért mégiscsak
levonnak egy kicsit.
6. A bútor drága.
Aki megveszi a bútort,
az meg kell fizesse
a bútornak a rugóját is.
Meg a szélét is.
Ezért kerül sokba.

(Jakab Zoltán IV. C osztályos tanuló, 3-as számú Matematika-Fizika Líceum, Kolozsvár)

Ott lebegünk az űrállomás körül, meg kártyázunk

- Te mit választottál?
- Hát én egy nagyon képzeletes mesterséget választottam magamnak: kozmonauta.
- Ez igen! Mi kell ahhoz, hogy valakiből kozmonauta legyen?
- Először is jól kellett tanuljak, tiszta tízessel kellett elvégeznem a tizenkét osztályt. Egyetemmet kellett végezzek.
- Milyen egyetemet végeznek a kozmonauták?
- Számítan-egyetemet.
- Mihez kell a számítás?
- Hogy tudjam vezetni az űrhajót, hogy tudjam jól kikalkulálni.
- Más egyéb mi kell még az űrhajóssághoz?
- Nagyon egészségesnek kell legyek. Jó kell legyen a látásom.
- Tulajdonképpen hova tartoznak, hol dolgoznak az űrhajósok?
- A kozmonauták az űrállomáson működnek. Onnan eresztik fel a rakétákkal mindenféle bolygó felé.
- Egyfolytában ott vannak a világűrben?
- Nem. Két hónapig vagyunk fenn, és aztán két hónapot lenn. Ebből egy hónapot a rakétákat készítjük elő, s egy hónap szabadság.
- A szabadság alatt mit csináltok?
- Meglátogatjuk a rokonokat, meg elmegyünk a tengerre is.
- És... nem unalmas ott, egyfolytában kinn az űrállomáson? Ott nincsenek se fák, se kutyák...
- Nem unalmas, mert nagyon érdekes nézni távcsővel a holdat.
- És madarak vannak ott fenn?
- Nincsenek, de az udvaron tenyésztünk házi szárnyasokat, hogy legyen élelem.
- Hányan vagytok az űrállomáson?
- Hét főnyi legénység van ott állandóan.
- Nők, férfiak vegyesen?
- Nem, csak férfiak. Nőt nem tesznek ilyen helyekre.
- Lehet látni onnan töletek a földet?
- Igen, mint egy földgömböt, úgy lehet.
- És időnként szoktatok beszélgetni a földiekkel?
- Igen. Rövidhullámú rádión keresztül.
- S miket kérdeztek tőlük ilyenkor?
- Hát megkérdezzük, hogy megy a földön, meg hogy milyen idő van.

- Hogy kezditek meg a munkát ott, az űrállomáson?
- Felérkezünk a rakétával, kiszállunk, rendbe tesszük a holminkat, aztán kezdünk kutatni.
- Mit kutattok tulajdonképpen?
- Nézzük a távoli bolygókat, hogy nem-e látunk valami életet.
- Mióta vagytok ott?
- Hát... négy esztendeje.
- És... van-e élet a világűrben?
- Hát a Marson, amikor a távolság a Föld és Mars között nagyon lecsökken, akkor lehet élet. Küldtünk oda két rakétát is, és azok fényképeket készítettek.
- Szóval lehet élet az űrben.
- Igen.
- És emberek is? Más bolygókon?
- Nem lehet tudni. Ha vannak, lehet, hogy olyanok, mint mi, lehet, hogy fekete színűek.
- És mondd, nektek ott van fizetésetek?
- Igen. Az űrhajósok jó sok pénzt keresnek. Jól vagyunk fizetve a mesterségért.
- Pedig hát nektek ott nem kell fizetnetek semmiért! Nem furcsa ez?
- Az elején furcsa volt. Aztán megszoktuk.
- S mondd csak, azok a házi szárnyasok, amiket említettél, azok is olyan űrruhában mászkálnak ott?
- Nem, egy szobában vannak, ott föld van. Meg néhány fa is. Mintha otthon lennének a földön.
- S hogy megy a munka?
- Felváltva dolgozunk. Nem fárasztó, de azért felváltva.
- Mikor nincs mit csinálni, akkor mivel foglalkoztok?
- Hát kimegyünk egy kicsit lebegni az űrbe, ott lebegünk az űrállomás körül. Meg kártyázunk.
- Tréfálgozni, viccelődni nem szoktatok?
- De, a Holdon, amikor sétálunk. Mert ott olyan nagyokat lehet lépni.
- El lehet csavarogni az űrállomástól?
- Nem szabad nagyon messzire mennünk, mert akkor eltévednénk. Nem találnáink vissza. Egy olyan húsz percnnyire szabad elmenni.
- S van ott szakács is, aki főz nektek?
- Igen, van egy kövér szakács.
- S hogy beszéltek ott fenn egymással, milyen nyelven?
- Angolul, franciául, németül.
- Én azt hittem, hogy ez egy román űrállomás.
- Nem román. Nemzetközi.

- S ott lesztek öregemberek, fenn az űrben?
- Nem. Csak ötven éves korunkig leszünk fenn. Akkor nyugdíjaznak.
- S nem fogjátok sajnálni, mikor lejöttök, hogy ott fenn éltétek le az egész életeteket, s igaziból azt sem tudhatjátok, milyen szép is lehet az élet a földön?
- A föld nagyon szép, igaz, de mégis szebb ott kinn a világűrben.

1. Felérkezünk a rakétával,
kiszállunk, rendbetesszük a holminkat,
aztán kezdünk kutatni.
Nézzük a távoli bolygókat,
hogy nem látunk-e valami életet.
A Marson, amikor a távolság
a Föld és Mars között lecsökken,
akkor lehet élet.
És emberek is. Ha vannak, lehet,
hogy olyanok, mint mi, lehet,
hogy fekete színűek.
2. Az űrhajósok felváltva
dolgoznak. Nem olyan fárasztó,
de azért felváltva. Amikor
nincs mit csinálni, akkor
kimennek egy kicsit lebegni
az űrbe. Ott lebegnek az űrállomás körül.
Meg kártyáznak.
3. Az űrhajósok tréfálkozni,
meg viccelődni is szoktak.
Például amikor a Holdon
sétálnak. Mert ott olyan
nagyokat lehet lépni.
4. Madarak ott az űrállomás
körül nincsenek. De az udvaron
tenyésztünk házi szárnyasokat.
Hogy legyen élelem. Persze,
azok nem űrruhában mászkálnak.
Van ott egy szoba, egy
szobában vannak. Ott föld
van. Meg néhány fa is.
Mintha otthon lennének, a
Földön. S van egy szakács is,
aki főz. Van egy kövér
szakács.
5. Az űrhajósok nem ott
fenn öregednek meg. Csak
ötvenéves korukig lehetnek
fenn. Akkor mindet nyugdíjazzák.
S lejönnek. Nem fogják
sajnálani, mikor lejöttek,

hogy ott fenn élték le az
egész életüket, s igazából
azt sem tudják, milyen
szépen is lehet élni a Földön.

Azt gondolják:
a Föld nagyon szép, igaz,
de mégis szebb ott kinn,
a világűrben.

(Bucur Endre IV. Á osztályos tanuló, 3-as számú Matematika-Fizika Liceum, Kolozsvár)

Ő dolgozott jól, s engem tesznek ki az újságba

- Állatorvos szeretnék lenni.
- Munkásnak nem mennél?
- Nem akarok munkás lenni, mert ha esztergálnék, akkor a szemembe szökne a szikra. S ezt nem akarom.
- S ha állatorvos lennél, hol laknál?
- Gyergyóban. S Killyénfalván dolgoznék, mint állatorvos. A juhoknál. Azért szeretnék ott dolgozni, mert onnan még küldenek más városba is juhokat venni, és még kapunk bőrt is, ha valamelyik juh megdöglik.
- Nem a juhászt küldik a juhokért?
- Nem. Hát ő kell őrizze a nyáját. Én megyek el értük. És aztán még azt is nézem, amikor megnyírják őket. S adom ki mindegyiket az esztenára.
- A farkas nem szokta megdézsmálni az állatállományt?
- Nem, mert az istállókat férfiak és asszonyok őrzik vasvillával.
- Mennyire szabad foglalkozás az állatorvosság?
- Hát szabadnak szabad. Lehet jönni-menni. De hogy akármikor elmehessek, ahhoz én előbb igazgató kell legyek.
- Akkor akármikor eljöhetsz a munkahelyedről?
- Igen. Csak először főkönyvelő kell legyek. Aztán lehetek igazgató.
- Az emberekkel jól megértitek egymást?
- Igen. Adják a gyógyszert rendszeren a beteg juhoknak. A beteg juhokat megnyírják. Ha megdöglik, a húsát odaadják a kutyáknak.
- S te mint állatorvos, szoktad operálni is az állatokat? Vagy csak gyógyszereket adatsz nekik?
- Szoktam operálni is. Például ha van valamelyiknek sérve.
- S hol operálsz az állatokat? Műtőasztalon?
- Nem, ott a fűvön. S aztán van olyan beteg juh is, amelyik mind csak balra megy.
- Akkor van velük baj!
- Igen. De az igazgatónak a legkönnyebb, mert az jöhet, amikor akar, s mehet, amikor akar.
- S mi a nehéz az igazgatónak?
- Hát hogy sokat jár gyűlésre. Persze, nem mindig Gyergyóban van gyűlés, hanem Csík-szerezében is.
- Hogy lesz valaki állatorvos?
- Először el kell végezni a tizenkét osztályt. Aztán a számtan-egyetemet. Aztán a katonaságot. S aztán állatorvos.
- Te, mint állatorvos, kivel tudsz ott a legjobban együtt dolgozni?

- Hát a traktoristákkal. Meg a juhászokkal. Van vagy tizenötezer juhunk a határban.
- Milyen kollektíva ez, ahol vagy?
- Ez egy állat-kollektíva.
- Hányan dolgoztok ott összesen?
- Vagy húsz-huszonöten.
- Elég ennyi ember annyi munkához?
- Elég. Nyolcan-kilencen vannak a juhoknál, van négy traktorista, három főkönyvelő, és aligazgató.
- Marad négy-öt ember. S a földet ki műveli meg, a legelőket ki gondozza?
- Hát az a négy-öt ember. Az elég.
- Hogy vannak fizetve a kollektivisták?
- Akik a földdel vannak, meg a juhokkal, azok ezer lejt.
- S hogy élnek? Úgy mint az állatorvos, vagy az igazgató?
- Hát igen, csak kevesebb pénzük van. De akkor még elmehet dolgozni másfele is. Vagy elküldi dolgozni az asszonyt is.
- Hol dolgozol te? Van irodád?
- Igen, s az elnöknek és alelnöknek is van. Külön függönnyel. S még van egy olyan szoba is, ahol a döglött bárányokat tartjuk.
- Híres-e ez a kollektíva, ahol te dolgozol, az egész országban?
- Hát híres, hát nem éppen olyan híres, mint a botanikus kert, de azért híres.
- Írtak-e már róla az újságok?
- Hát nem jöhet ki csak úgy az újságíró, nem töltheti azzal az időt, hogy emberekkel beszéljen mindenfele, ő addig kinyomhat ötven vagy kétszáz újságot is talán.
- De hát más kollektíváról írnak!
- Igen.
- S ha mondjuk te jól dolgozol, nem bosszant, hogy jól dolgozol, s mégis mást tesznek ki az újságba?
- Nem, mert ha engem tennének ki, akkor meg mások jönnének rám, hogy ő dolgozik jól, s engem tesznek ki az újságba.
- Hol van a lakásod? Kinn a faluban?
- Nem, mert szegény ez a falu.
- De hát az a sok állat, amit mondtál, nem a szegénység jele!
- Csak abban gazdag, hogy kollektíva van. De nincs üzlet. Abban szegény.
- S másféle állatot szeretsz-e valamit?
- Igen, a kutyát. S az elefántot. A medvét azt nem szeretem. Az bejött Gyergyóba, összetörte a kirakatokat, s aztán befeküdt egy szemetesládába. Ott találtak rá reggel. A medvét nem szeretem.

1. Állatorvos szeretnék lenni.
Munkásnak nem mennék.
Mert ha esztergálnék,
akkor a szemembe szökne a szikra,
s ezt nem akarom.
2. Az állatorvosság eléggé
szabad foglalkozás.
Lehet jönni-menni.
Ám hogy akármikor elmehessek,
ahhoz én előbb
igazgató kell legyek.
Akkor akármikor eljöhettek.
Csak először főkönyvelő
kell legyek.
Ahhoz, hogy igazgató legyek.
3. A beteg állatokat meg kell
operálni. Például ha van
valamelyiknek sérve. Vagy van
olyan beteg juh is,
amelyik mind csak balra megy.
De ezeket nem műtőasztalon szokás operálni.
Csak úgy a fűvön.
Végignyúlnak,
s csak úgy.
4. Ha jól dolgoznék,
nem bosszantana, hogy jól
dolgozom,
s mégis mást tesznek ki az
újságba.
Nem bosszantana.
Mert ha engem tennének ki,
akkor meg mások jönnének rám,
hogy ő dolgozik jól,
s engem tesznek ki az újságba.
5. Lehet egy kollektív gazdaság
is híres az egész országban.
Nem éppen olyan híres, mint
a Botanikus-kert, de azért híres.
6. Sokféle állatot szeretek.
Például a kutyát. Meg az elefántot.
A medvét nem szeretem.
Az egyszer bejött Gyergyóba,
összetörte a kirakatokat,
s aztán befeküdt
a szemetesládába. A medvét
nem szeretem.

(Vitos Attila IV. Á osztályos tanuló, 3-as számú Matematika-Fizika Líceum, Kolozsvár)

Olyasmit az elektrotechnikusok nem csinálnak

- Szóval veled azt játsszuk, hogy te már elektrotechnikus vagy!
- Igen.
- Mikor határoztad el, és miért, hogy te az leszel?
- Hát amikor kicsi voltam, jött hozzánk egy bácsi, meg kellett javítsa a tévét, és olyan furcsa eszközökkel dolgozott, olyan érdekes eszközökkel, és teljesen kiemelte a tévé belsejét, és én akkor elhatároztam, hogy én is az leszek.
- Van valami műhelyetek, ahol dolgoztok, vagy csak úgy jártok házról házra?
- Van műhelyünk a Horea úton.
- Hogy néz ki ez a műhely?
- Amikor bemegyünk, az utcáról belépünk egy kis szobába, egy olyan irodafélébe, onnan belépünk egy nagyobb szobába, hálósobába, egy olyan nagy szobába. Jobb felől van egy ajtó, ott az ajtó mögött gyártják a külső részeket. Mellette van egy másik ajtó, amögött gyártják a belső részeket. S aztán azokat mi ott középen összeszereljük.
- Mi a különbség egy gyár s a ti műhelyetek között?
- A gyár az nagy. Ott mindenki nagy helyen, nagy gépek mellett dolgozik. Nagy a zaj. A nagy gyárban mindenki munkásruhát kell hordjon. Itt nálunk mindenki dolgozhat a saját ruhájában. A nagy gyárban ott a munkás körül csak két-három dolog van. Ha valami hiányzik, akkor el kell menjen máshová, raktárba, máshova, hogy kérjen olyan valamit valahonnan, ami neki hiányzik. Nekünk meg itt van minden, egy helyben.
- A gyáriaknak akkor nehezebb?
- Nehezebb. Mi itt nyugodtabban dolgozunk.
- Akkor a gyáriak több pénzt is kapnak, nem?
- Aki kisebb alkatrészeket csinál, az kisebb fizetést kap, mint aki a nagy alkatrészeket gyártja.
- Az elektrotechnikusi szakmát is tanulni kell, vagy csak úgy egyből beálltál dolgozni a műhelybe?
- Kellett tanulni, sok matematikát kellett tanulni, mert az meg van mondva, hogy a tévé, vagy egy lemezjátszó hány kis alkatrészből kell álljon, s mondjuk nincs ott kéznél papír és ceruza, s ki kell számítani hirtelen fejben, hogy hány kicsi alkatrész kell, hát ehhez sok matematikát kellett tanulni, hogy ki tudjuk számítani fejben.
- Van-e sok bajotok ott a munkahelyen?
- Hát van, hogy valaki ügyetlen, s akkor, ahogy szereli össze a tévét, egy kicsi darab, egy olyan kis csavar beesik a készülék dobozába, s nem tudja kivenni. Vagy valaki figyelmetlen, s fonákul szerel be valami dolgot, s összegyömöszölődik a többi mellé. Akkor kell menjen a gyárba, hogy kérjen helyettük másat, vagy kell menjen a főnökhöz, hogy kérjen bocsánatot.
- Milyen ez a főnök?
- Ott olyan főnök van, aki felett még sok más főnök van, ő is kapja valakitől a parancsot, és sokszor még ő maga nem is gondol arra, hogy milyen parancsot adnak neki, amit majd ő kell megparancsoljon nekünk.
- Sokan dolgoztok ott a műhelyben?

- Nem, nem sokan. Úgy tízen-tizenöten.
- Milyen emberek az elektrotechnikusok? Milyennek látod a társaidat?
- Jó lenne, ha egyik sem lenne morcos, mogorva, az kéne, hogy az elektrotechnikus mindig vidám, vicces ember legyen.
- Hogy élnek otthon? Mit csinálnak munka után?
- Otthon javítják a jégszekrényt vagy a lemezjátszót, ha elromlott. Az elektrotechnikus, amikor eszik, nem kéri meg a gyermekét vagy a feleségét, hogy adjanak neki oda valamit, ami hiányzik az asztalról, hanem feláll ő érte, vagy hogyha, mondjuk, csak úgy ül, lemezt hallgat, s kellene csinálni valamit, akkor ő nem mondja azt, hogy ő most lemezt hallgat, őt most hagyják békén, ilyet az elektrotechnikusok nem csinálnak.
- A lakásod hol van?
- A város szélé felé, ahol mindig süt a nap. Egy nagy villám van ott, egy szép tisztáson.
- Ilyen gazdagok az elektrotechnikusok? Honnan volt neked annyi pénzed?
- Hát ha valaki kicsi korától ügyel a pénzre, és gyűjti, és nem költi el, tizennyolc éves korára lehet annyi pénze, hogy építsen egy villát. S ha egyetemista, még akkor is javíthatja a szomszédok rádióit, lemezjátszóit, s még azért is kap pénzt.
- Az a villa, amiben laksz, szép is – vagy csak nagy?
- Szép is.
- Mi teszi széppé?
- Van erkélye, színes fala van, szép a kerítése, az ablakfüggönyök szépek, az udvaron rend van, s van egy kicsi termőföldje is.

1. Amikor kicsi voltam, jött hozzánk egy bácsi, meg kellett javítsa a tévét, és olyan furcsa eszközökkel dolgozott, olyan érdekes eszközökkel, és teljesen kiemelte a tévé belsejét. Akkor én elhatároztam, hogy én is az leszek.
2. Az utcáról belépünk egy kis szobába, egy olyan irodafélébe, onnan belépünk egy nagyobb szobába, hálósobába, egy olyan nagy szobába. Jobb felől van egy ajtó, amögött gyártják a külső részeket. Bal felől van egy másik ajtó, amögött gyártják a belső részeket. S aztán ott középen összeszerelik.
3. Aki a kisebb alkatrészeket gyártja, az kisebb fizetést kap, mint aki a nagy alkatrészeket gyártja.

4. Van olyan, hogy valaki ügyetlen,
s akkor, ahogy szereli össze
a tévét, egy kicsi darab, egy
olyan kis csavar beesik a
készülék dobozába, s nem tudja
kivenni. Vagy valaki
figyelmetlen, és fonákul szerel
be valami dolgot, s az
összegyömöszölődik a többi mellett.
Akkor kell menjen a gyárba, hogy
kérjen helyettük másikat,
vagy kell menjen a főnökhöz,
hogy kérjen bocsánatot.
5. Jó lenne, ha egyik sem lenne
morcos, mogorva, az kéne,
hogy az elektrotechnikus
mindig vidám, vicces ember
legyen.
6. Otthon megjavítják a jégszekrényt
vagy a lemezjátszót, ha elromlott.
Az elektrotechnikus, amikor eszik,
nem kéri meg a gyermekét vagy a
feleségét, hogy adjanak neki
oda valamit, ami hiányzik az
asztalról, hanem feláll ő érte.
Vagy ha, mondjuk, csak ül,
lemezt hallgat, s kellene
csinálni valamit, akkor ő nem
mondja, hogy ő most lemezt
hallgat, őt most hagyják békén,
ilyet az elektrotechnikusok
nem csinálnak.
7. Ott laknak, a város széle felé,
ahol mindig süt a nap.

(Dénes Lehel IV. G osztályos tanuló, 16-os számú Általános Iskola. Kolozsvár)

Tornacipőben nem is nézne jól ki egy repülőstiszt

- Mire használják a lökhajtásos repülőgépet?
- A lökhajtásosat eszközök szállítására használhatják, vagy emberek szállítására, de inkább katonai repülőgép, meg vadászatra is használják.
- Vadászatra? Hát azt hogyan lehet? Honnan tudod ezt?
- Hát mondjuk az a bácsi, akinél tanultam a pilóta mesterséget, az mondta nekem, hogy nagy-kiterjedésű mezőkön vagy hegycsúcsokon élő állatok vadászására is lehet használni a lökhajtásosokat. Mert van rajta felszerelve gépfegyver is.
- Ha elszáll fenn egy repülőgép, láthatom én azt letről, a földről, hogy az utasszállító vagy katonai repülőgép?
- Azt az ember nem láthatja, hogy milyen repülőgép, csak annyit láthat, hogy csíkot húz maga után, ez a jó a lökhajtásosokban, hogy csíkot húznak maguk után.
- Hány ember kell legyen egy ilyen repülőgépen? Vagy nincsen más, csak a pilóta?
- A rádiósok is ott vannak, és még két ember pluszban, hogy felválthassák azt, akinek valami baja esik, például, hogy megrázkódik egy kicsit a repülőgép, s egy kicsit megüti magát, vagy elszédül egy kicsit valaki, azt akkor kell helyettesíteni, s akkor még van két ember, két asszony, aki főz, és még egy, aki hordozza ki az ételeket azoknak, akik megéheztek az úton, és nem hoztak magukkal semmit.
- Van egy külön hely, ahol főznek?
- Igen, van egy konyha, a vezetőkabin után van, van ott egy tartály, amelyben víz van, kagyló is van, hideg-meleg víz.
- A lefolyó vízzel mi lesz?
- Egy csövön megy keresztül, befolyik egy nagyobb tartályba, amiből lassacskán kiengedjük.
- Mi van még a repülőben?
- A vezetőfülkében van egy nagyobb óra, ami a kilométereket mutatja, és van egy másik óra is, amelyik azt mutatja, hogy mennyi benzin van a lökhajtásosban. Igaz, nem is tudom pontosan, hogy a lökhajtásos mivel megy.
- Más? Más mi van még a repülőn?
- Legesleghátul, ahol a lökhajtásosnak a kicsi szárnya van, megint van egy elkerített rész, mint egy iskolapad, egy olyan kicsi elkerített rész, az a vécé.
- Körülbelül hány ember fér el egy ilyen gépen?
- Körülbelül 15–20 ember. Kicsi gépek ezek. Azok tudnak olyan gyorsan menni.
- Csak itt az országban jártok? Vagy jártok külföldre is?
- Inkább külföldre, oda inkább olyan személyszállító gépeket használunk. Nekünk, a pilótáknak meg van mondva, hogy hova mehetünk. Nem mindenki mehet.
- Amikor egy távoli országba megy, a világ másik végére, honnan tudja a pilóta, hogy merre kell repülni?

- Amikor elindul, egy térképet adnak neki. Azon az egész világ rajta van. S akkor ő a térképen piros ceruzával meghúzza, hogy merre kell menjen. S afölött repül.
- S ha borús idő van? S a felhők eltakarják alatta az országokat?
- Hát ő tudja, neki ki van számítva, hogy hány kilométert kell menjen előre, s mikor a végére ért, lennebb ereszkedik.
- Annyiszor halljuk manapság, hogy eltérítenek egy-egy repülőgépet. Neked nem volt még dolgod ilyen géprablókkal?
- Azt nem lehet, hogy nálam ilyesmit csináljanak, mert akkor, amikor fel akarnak szállni, a vámnál kikutatják a géprablókat, nem szabad náluk legyen se kés, se villa.
- Így hát biztonságban vagytok.
- Igen.
- S itt lenn? Amikor otthon vannak a pilóták, mit csinálnak?
- Vannak, akik már megszokták ott fenn, elszoktak a földi levegőtől, s itt lenn megbetegszenek, olyan betegséget is kaphat valaki, hogy nem mehet többet vissza a repülőgépre, például megy az utcán, és egy kicsi por belemegy a szemébe, s nem lát tisztán többé, csak homályosan.
- S otthon, a családban, hogyan vélekednek a munkájáról? Soha nem mondja például a felesége, hogy aztán most már ülj itthon is, ne röpködjél már állandóan?
- Lehet, hogy mondja egyik-másik, de aztán mégis csak azt gondolja, talán jobb is, hogy nincsen otthon, mert így legalább nem mérgesíti őt állandóan.
- Ha az utcán találkozom egy repülőssel, akkor fel tudom ismerni, hogy ő repülő? Hogy nem utcaseprő?
- Hát rendes ruhájuk van, fekete ruhájuk, vállukon ott a rang, és cipőt sem mindegy, hogy melyet viselnek, mert például tornacipőben nem is nézne ki jól egy repülőstiszt.

1. Ha fönn elszáll egy
repülőgép, én innen a földről
nem láthatom, hogy az
katonai, utasszállító vagy
esetleg teherszállító
repülőgép. Azt az ember
nem láthatja, hogy az ott fenn
milyen repülőgép. Csak
annyit láthat,
hogy csíkot húz maga után.
Ez a jó a lökhajtásosokban,
hogy csíkot húznak maguk után.
2. A pilóta mellett még vannak
rádiósok is, és még két ember
pluszban, hogy felválthassák
azokat, akiknek valami baja esik,
például, hogy megrázódik
egy kicsit a repülőgép, s egy kicsit
megüti magát, vagy elszédül

egy kicsit valaki, azt akkor
kell helyettesíteni, s akkor
még van két ember, két asszony,
aki főz, és még egy, aki
hordozza ki az ételeket azoknak,
akik megéheztek az úton,
és nem hoztak magukkal semmit.

3. Legesleghátul, ahol
a lökhajtásosnak a kicsi
szárnya van, megint van
egy kicsi elkerített rész,
mint egy iskolapad, egy
olyan kis elkerített rész,
az a vécé.
4. Indulás előtt
egy térképet adnak neki.
Azon az egész világ
rajta van.
S akkor ő a térképen piros
ceruzával meghúzza, hogy
merre kell menjen,
s afölött repül.
5. A vezetőfülkében van egy
nagyobb óra, ami a kilométereket
mutatja, és van egy másik
óra is, amelyik azt mutatja,
hogy mennyi benzin van még
a lökhajtásosban. Igaz,
nem is tudom pontosan,
hogy a lökhajtásos
mivel megy.
6. Néha, lehet, azt mondja neki a
felesége: „Most már ülj itthon is,
ne röpködjél már állandóan!”
De aztán mégiscsak azt gondolja,
talán jobb is, hogy nincs
otthon, mert így legalább
nem mérgesíti őt állandóan.
7. Hát rendes ruhájuk van,
fekete ruhájuk, vállukon
ott a rang.
És cipőt sem mindegy, hogy
milyet viselnek, mert például
tornacipőben nem is nézne ki jól
egy repülőstiszt.

(Hamper Zoltán IV. Á osztályos tanuló, Brassai Sámuel Líceum, Kolozsvár)

Ha oda mer menni, bátor, ha hívja a többieket is, akkor nem bátor

- Én milicista akarok lenni!
- No, akkor hát milicista vagy!
- Jó.
- Sokat kell tanulni ahhoz, hogy valakiből milicista legyen?
- Sokat. El kell végezni tíz vagy tizenkét osztályt.
- Ennyi?
- Utána jelentkezik a milicista-iskolába. Az még két-három év.
- Mindenkiből lehet milicista? Nem nézik meg, hogy odavaló-e a jelentkező, vagy sem?
- Hát először az orvoshoz viszik, megnézik. Ha egészséges, felveszik, s ha nem, akkor mehet.
- Mit tanultál te ebben a milicista-iskolában?
- Hát ott azt tanítják, hogy az embereket, ahogy viselkednek, hogy kell megbüntetni. Meg hogy kell löni.
- Miért kell tudjon jól löni?
- Mert ha valahol valami rabló vagy tekergő van, akkor kiteszik oda, hogy fogja el.
- De hátha nem mer odamenni a milicista?
- Az nem úgy van, mert ő nagyon merész kell legyen, hogy az embereket segítse, és lefogja a tekergőt.
- Ezek szerint a milicista-iskolába csak bátor embereket vesznek föl?
- Igen.
- S hogy próbálják ki, hogy valaki bátor-e, vagy sem?
- A milicistákat úgy próbálják ki, hogy odaküldik egy elrejtett házhoz, ahova betesznek egy embert, odaküldik, hogy jelentse, ha a háznál talál valakit. Ha oda mer menni, bátor, ha hívja a többieket is, akkor nem bátor.
- Miután valaki elvégezte a milicista-iskolát, oda mehet milicistának, ahova akar?
- A nagyobb tisztek parancsolnak, hogy hová menjen, falura, vagy nagyobb városra, vagy őrsgre.
- Te hová kerültél?
- Én ide, Szikre.
- Nem is akartál volna városban lenni?
- Akartam volna, de engem ide rakott az élet.
- Városban más lett volna az életed, mint falun?
- Igen, mert a városi milicista nem kell nagy lucsokban járkáljon, ő csak járkál a járdán, és őrzi az embereket. Amikor bemegy egy kocsmába, az nem olyan, mint a falusi kocsmá.
- Miután milicista lettél itt a faluban, a régebbi barátaid nem félnek tőled?

- Hát ők nem félnek, örülnek, mert most már segíthetnek rajtuk.
- Mi szükség van tulajdonképpen falun milicistára?
- Ha valaki lop fát az erdőről, vagy egy autó porondot valahonnan, akkor azt megsabályozza.
- Ha például valamelyik régi barátodat rajtakapod, hogy fát lop az erdőről, akkor mit csinálsz?
- Hát én akkor is az én milicista-programomat teljesítem, megfenyegetem, hogy ne lopjon többet, mert más is észreveszi, csak engedéllyel hozzon fát, azt én adok neki, mert barátok vagyunk. De anélkül ne hozzon többé fát.
- Ha a milicista mindenkin csak segít, hogy van az, hogy az emberek általában mégis félnek a milicistáktól?
- Hát félnek tőle, mert van otthon aranyuk, vagy valami más, vagy a milicista meglát valamit, amit nem kéne, s akkor félnek tőle.
- Miből áll a munkája a milicistának?
- A törvény parancsol, hogy nekem ettől eddig kell őriznem a várost, a népet, és a rablókat kell vigyáznom.
- Reggeltől estig ott kell üljön a posztján?
- Állandóan ott kell üljön, várja, hogy telefonáljanak neki valahonnan, akkor már lehetnek telefonok a házakban, ugye?
- Mikor határoztad el, hogy te milicista leszel?
- Első osztályos koromban. Mert akkor mentünk az utcán, és láttam egy milicistát, és láttam, hogy milyen szép viselete van, és hogy tud parancsolni az embereknek, és akkor elhatároztam, hogy én is az leszek.
- Te szereted azt, ha neked parancsolnak?
- Hát hogyha ott a milícián a nagyobb tisztek parancsolnak, azt szeretem, mert én is parancsolok a kisebbeknek.
- S vajon a nép szereti azt, hogyha neki parancsolnak?
- Hát nem, a nép nem szereti azt, ha valaki neki parancsol, de hát én csak rendet, és jót akarok nekik.
- És ha valami olyasmit követelnek tőled a feljebbvalóid, ami neked nehéz?
- Hát akkor én nincs mit csináljak, én azt meg kell hogy csináljam még akkor is, ha nagyon nehéz, mert ez hozzátartozik a milicista fegyelemhez.
- S ha a feljebbvalód rossz parancsot ad?
- Hát akkor megmondom a feljebbvalóimnak, hogy a törvény mit követel, s ha megérti, s nem adja a parancsot, akkor jó, ha nem érti meg, azt kell csináljak, amit ő mond.
- Láttam egy olyan rövid kis botot a milicisták kezében – mit szoktak azzal csinálni?
- Hát... lóbálják.
- Szokták-e megverni az embereket a milicisták?
- Hát ha valaki megver más, s az nem hibás, akkor azt megveri, figyelmezteti, hogy máskor ne csináljon ilyet.
- Mit tehetünk? Ilyen az élet!

- Igen.
- No, akkor köszönöm a beszélgetést. Ügyes voltál.
- Kész is?
- Igen.
- Tessék mondani, kérdezhetek valamit?
- Hogyne, tessék!
- Az a Vitus Sándor, az mi akar lenni?
- Sofőr.
- Nem fogatos?
- Nem.
- Neem? Mind csak azt tudtuk eddig. Most csak azért mondta ezt, hogy lássák, ő nagy valaki akar lenni. Nem fogatos.

1. A milicista-iskolában azt tanítják, hogy az embereket, ahogy viselkednek, hogy kell megbüntetni. Meg hogy kell löni. Kell tudjon jól löni, mert ha valahol valami rabló vagy tekerő van, akkor kiteszik oda, hogy fogja el.
2. A milicista-iskolába csak bátor embereket vesznek fel. Úgy próbálják ki őket, hogy odaküldik egy elrejtett házhoz, ahova betesznek egy embert, odaküldik, hogy jelentse, ha a háznál talál valakit. Ha oda mer menni, bátor, ha hívja a többieket is, akkor nem bátor.
3. A városi milicistának jó, mert nem kell olyan nagy lucsokban járkálnia, ő csak járkál a járdán, és őrzi az embereket, s amikor bemegy egy kocsmába, az nem olyan, mint a falusi kocsmá.
4. A milicista mindenkin csak segít. Az emberek általában mégis félnek a milicistától. Félnek tőle, mert van otthon aranyuk vagy valami más.

Vagy a milicista meglát
valamit, amit nem kéne,
s akkor félnek tőle.

5. A törvény parancsol nekem,
hogy ettől eddig kell
őriznem a várost, a népet,
és a rablókat kell vigyáznom.
Reggeltől estig ott kell
ülni a poszton, állandóan
ott kell ülni, várni, hogy
telefonáljanak, ha baj van.
Mert akkor már lehet telefon
a falusi házakban is.

(Soós Csaba IV. Á osztályos tanuló, Szék, Kolozs megye)

Ha egy kicsit majd gyűl az állam pénze

- Én építészmérnök szeretnék lenni.
- Miért?
- Mert édesapám is az, és én nagyon kedvelem. Szeretek is egy helyben ülni és rajzolgatni.
- Hát akkor a szüleid biztosan sokat segíthetnek neked!
- Igen, mert nekünk van lexikonunk is, és azzal nagyon sokat lehet segíteni.
- Milyen lexikonotok van?
- Irodalmi.
- És ... hogy kerültél te Bukarestbe?
- Oda felvételiztem.
- Nem zavar, hogy olyan idegen helyre kerültél?
- Nem, mert egy építészmérnöknek nagy a keresete, s vissza is tud menni néha Kolozsvárra.
- Miből áll a te munkád?
- Tervezek tömbházakat és raktárakat.
- És ... elfogadják a terveidet?
- Igen.
- Nem történt meg, hogy megterveztél valamit, mondjuk egy tízemeletes tömbházat, s nem fogadták el, mert úgy látták, hogy túl sokba kerül?
- Hát az nem úgy van, mert előre megmondják, hogy mennyi anyagból legyen, mennyi pénz van hozzá, s aszerint kell megterveznem!
- S ha mégsem tetszene a terved a főnöködnek?
- Hát akkor megmondanám neki, hogy tervezzen ő jobbat.
- Különben, mi az, hogy főnök, mit jelent az, hogy főnök a te munkahelyeden?
- Hát az ember először tanársegéd, aztán adjunktus, aztán előadó tanár, tanár és főnök.
- De mi az, hogy főnök? Mit jelent?
- Hát tisztelik és tiszteletben tartják. Öregebb és tapasztaltabb, mint a többiek.
- Akkor a főnököt mindenki szereti?
- Nem, nem mindenki szereti. Irigykednek is rá. Azok, akik irigykednek, azok nem szeretik.
- Fontos-e, hogy milyen a főnök?
- Hát igen, mert ha nem jó, akkor elveszi a kedvünket a munkától. Igaz, nem muszáj mindenki a lelkére vegye a dolgot.
- Igen ám, de ha tőled, mondjuk, mindig olcsóbb és olcsóbb lakásokat kér, akkor te mind rosszabb és rosszabb lakásokat kell tervezz. Nem igaz?

- Hát mit csináljak, ha az országnak nincs pénze?
- S ha te magad is egy ilyen általad tervezett gyenge lakásba kellene beköltözz? Nem bosszankodnál?
- Lehet, hogy bosszankodnék, de aztán kijavíttatnám a hibákat az én pénzemen.
- Igen, de hát így tulajdonképpen kétszer fizetnék meg ugyanazt a munkát: egyszer az állam, az építőnek, egyszer te a javítóknak. Ez nem pazarlás?
- Hát ez igaz. Akkor megkérném a munkásokat vagy a diákjaimat, hogy jöjjenek, csinálják meg nekem ingyen, szíveségből.
- S jönnének szívesen?
- Hát ha én lennék a főnök, akkor kellene jöjjenek. És hát az csak jó dolog, hogyha egy olyan kicsi helyen egy olyan nagy blokknegyed fel lehet építeni. A Monostori negyedben például hetvenezer embernek jutott lakás.
- Te ott laksz?
- Nem, én nem ott lakom.
- No, hát én viszont olyasmit hallottam, hogy ott nincsen a gyerekeknek játszótere!
- Hát akkor vesz egy lejért jegyet, s lemehet autóbusszal a Babes parkba játszani akármelyik gyerek, ha van annyi ideje. Ha meg későn van, akkor fölösleges lemennie.
- Az elején azt mondtuk, hogy te Bukarestben vagy építészmérnök. Miért éppen Bukarestben akartál mérnök lenni?
- Mert ott nagyobb a meleg, és többet lehet fürödni.
- Mi az, ami ott neked fáj? Amit ott esetleg nem kaptál meg?
- Hát hogy csak két rokonom van Bukarestben. De hát jobb itt két rokonnal, mint többel otthon. És hát a Fekete-tenger is közel van.
- De hát nemcsak a Fekete-tenger van a világon! A többitől Bukarestből is pont olyan távol vagy!
- Igen, mert a többi tengerhez útlevél kell. Magyarországon van egy tó. Ha valamit nem lehet kapni, azon a tavon átmész, s már Csehszlovákiában vagy. Bevásárolsz, s jöhetsz vissza ...
- Kérdezzelek meg arról is: miért nem építenek itt nálunk olyan igazi, száz emeletes felhőkarcolókat?
- Hát ha egy kicsit gyűl az állam pénze, akkor majd építenek.
- Te itt, Kolozsváron, hová építenél, hová terveznél legszívesebben egy ilyen felhőkarcolót?
- Én a Sétatéri tó mellé. De a kávézót meghagynám. Hogy legyen hol üldögéljenek az emberek.
- Van-e még valami, amiről nem beszéltünk?
- Hát hogy családom lenne.
- Igen. És?
- És hogy vennék egy kis lakást. Mondjuk egy ilyen felhőkarcoló tetején. Ott laknék, és nézném a felhőket.

1. Szeretek egy helyben ülni
és rajzolgatni. Raktárakat
és tömbházakat tervezek.
Néha még a szüleim is
besegítenek.
Vagy egy lexikonunk.
Irodalmi.
2. Előre megmondják, hogy
mennyi anyagból legyen, mennyi
pénz van hozzá. S aszerint
kell megterveznem. Ha mégsem
tetszene a tervem a főnökömnek,
hát akkor megmondanám neki,
hogy tervezzen ő jobbat.
3. A főnököt nem szereti mindenki.
Irigykednek is rá. Azok,
akik irigykednek, azok
nem szeretik.
4. Az csak jó dolog, hogy egy
olyan kicsi helyen egy olyan nagy
lakónegyedet fel lehet építeni.
Igaz, hogy ott nemigen van
a gyermekeknek játszótere.
De akkor vesz egy lejért
jegyet, s lemehet autóbusszal
a Babes-parkba játszani
akármelyik gyerek. Ha
van annyi ideje. Ha
későn van, akkor meg
fölösleges lemennie.
5. Ha egy kicsit gyűl az állam
pénze, akkor majd építenek
nálunk is olyan igazi,
százemeletes felhőkarcolókat.
6. Családom lenne. Vennék egy lakást.
Mondjuk, egy ilyen felhőkarcoló
tetején. Ott lagnék,
a századik emeleten.
Nézném a felhőket.

(Szabó Botond IV. Á osztályos tanuló, 3-as számú Matematika-Fizika Líceum, Kolozsvár)

Biztosan mindig csak jó tanulókkal tetszett beszélgetni

- Miért akarnak mostanában annyian elektromos mérnökök lenni?
- Manapság nagyon sok elektromos dolog van. Régen nem voltak ilyen dolgok. Ezek a dolgok pedig szépek és jók. És az ember fejlődni akar. És akkor ilyesmivel foglalkozik. Mert nagyon szép mesterség olyan dolgot készíteni, ami árammal működik.
- Mi kellett ehhez a mesterséghez?
- Nagyon sok számtant kellett tanulni. És fantázia is kell legyen, elképzelni azokat a dolgokat, amiket kitalál. Kémiából és fizikából is jó kellett lenni.
- Fontosabb ember az elektromos mérnök, mint egy pék?
- Elektromos mérnök nem olyan sok valaki lehet, tehát értékesebb dolog elektromos mérnöknek lenni, mint péknek. A péknek nem kell olyan sok tudás. Egy elektromos mérnököt többre becsülnék, ha nagyon sok dolgot kitalál, lexikonokba is bekerül a neve. Más országokba is meghívják. Csak kell legyen találmánya.
- Mi az a találmány?
- Egy olyan szerkezet, gép, vagy árammal működő autó, valami, ami árammal működik.
- A péknek nem is lehet találmánya?
- Hát lehet, egy tészta-féle vagy étel-féle, olyasmi.
- S azt megmondják nektek, hogy minek a feltalálásával kell foglalkoznotok?
- Hát nem, az nem úgy van, az rá van bízva mindenkinek a fantáziájára, nekünk nem az a munkánk, hogy egyfolytában feltaláljunk. Az elektromos mérnök dolgozik egy gyárban, van ott egy nagy, szép szobája, kényelmes, egy íróasztal, lámpával, hogy jól tudjon gondolkodni. S mellette, egy másik szobában, vannak bizonyos dolgok a kísérletekhez.
- S csinálni akkor tulajdonképpen nem is csinál egyebet abban a gyárban, ahol dolgozik?
- Hát még el-ellátogat a gyárban oda, ahol az ő találmányait készítik. Nézi, hogy haladnak.
- Hol, ki használja fel ezeket a találmányokat? Itt nálunk, vagy más országokban is?
- Hát ha máshol kezdik gyártani, akkor azért kell fizessenek nekünk. De ha azt akarom, hogy itt a hazámban legyen, akkor nem adom el pénzért.
- Az nem történik meg, hogy a találmányaidat nem akarják elfogadni? Hogy gáncsoskodnak veled?
- Ilyesmi nem történhet meg, mert ott, ahol a találmányokat elbírálják, főleg becsületes emberek dolgoznak. Mindenesetre csak a nagyon jóért érdemes megküzdeni.
- A találmányból csak haszna származhat az embereknek? Vagy kára is?
- Hát gondolom, hogy csak haszna. Ha egy pár embernek nem is jó, a hazának csak jó kell legyen.
- Mivel telik el a nap, miután hazamentek a gyárból?
- Hazamegyünk a gyárból, lepihenünk, aki nem fáradt, segít a gyerekeinek, vagy éppen sportol, amíg fiatal, és még egy kicsit otthon is gondolkozik ezeken a találmányokon.
- Mit gondolsz: elektromos mérnökre mindig szükség lesz, vagy majd egyszer a jövőben ez a szakma is el fog tűnni?

- Nem hiszem, hogy eltűnne, mert egyre több és több olyan elektromos dolog kerül majd forgalomba, tehát egyre nagyobb szükség lesz erre a szakmára, nem hogy eltűnne, egyre több és több mérnök lesz, egyre több és több gyerek akar majd az lenni.
- Mit gondolsz, mi az oka annak, hogy munkásnak egyik gyerek sem akar menni? Azok közül, akikkel és beszéltem?
- Oka van, mert biztosan mindig csak jó tanulókkal tetszett beszélgetni, akik tudják, hogy milyen a munkás élete, hogy milyen nehéz, reggel korán kell kelni minden nap, és ezért nem akartak munkások lenni. Munkásból sok van, nem lehet úgy kitűnni, illetve egy-egy kitűnik a szorgalmával, de ehhez sokat kell dolgozni.
- Tulajdonképpen mivel tűnik ki a munkás? Az elektromos mérnök kitűnik a találmányával, de mivel tűnik ki a munkás?
- A szorgalmával tűnhet ki, meg hogy szereti a hazáját, azzal, hogy a hazáért dolgozik.
- Mit jelent ez a szó, hogy kitüntetik?
- Érmeket kap. Írás van rajta, meg egy dombormű.
- Ha valamelyik munkást ott a ti gyáratokban kitüntetik, a többiek nem irigykednek rá?
- Nem, mert egy gyár munkásai mindig összetartanak, nem bosszantja fel őket, hogy valamelyiknek nagyobb a fizetése, vagy többet kap, mint ő, ők tudják, hogy a gyári munkásoknak mindig össze kell tartani, jóban-rosszban. Ha valamelyik nem jön be, nem árulják el, hogy nincs ott, elvégzik helyette is a munkát.

1. Manapság nagyon sok elektromos dolog van. Régen nem voltak ilyen dolgok. Ezek a dolgok pedig szépek és jók. És az ember fejlődni akar. És akkor ilyesmivel foglalkozik. Mert nagyon szép mesterség olyan dolgot készíteni, ami árammal működik.
2. Elektromos mérnök nem olyan sok valaki lehet. Tehát értékesebb dolog elektromos mérnöknek lenni, mint például péknek. A péknek nem kell olyan sok tudás. Egy elektromos mérnököt többre becsülnék, ha nagyon sok dolgot kitalál, még lexikonokba is bekerül a neve. Igaz, a pék is kitalálhat valami újat. Egy tésztafélét, ételfélét, olyasmit. S akkor az ő neve is bekerülhet a lexikonba. A tészta-lexikonba. Ha van olyan.

3. El-ellátogat a gyárba.
Oda, ahol az ő találmányait
készítik.
Nézi, hogy haladnak.
4. Ott, ahol a találmányokat elbírálják,
főleg becsületes emberek
dolgoznak.
5. Biztosan csak a jó tanulókkal
tetszett beszélgetni, akik tudják,
hogymilyen a munkás élete,
hogymilyen nehéz reggel korán
kelni, s ezért
nem akart senki munkás lenni.
Munkásból sok van, nem lehet
úgy kitűnni. Kitűnhet a munkás is,
de ehhez nagyon sokat kell dolgozni.
Az elektromos mérnök kitűnhet
a találmányával.
De a munkás csak a munkájával
tűnhet ki. Meg azzal,
hogymszereti a hazáját.

(Sinkó Tamás IV. Á osztályos tanuló, Brassai Sámuel Líceum, Kolozsvár)

Ma egy szörnyűséges napom volt

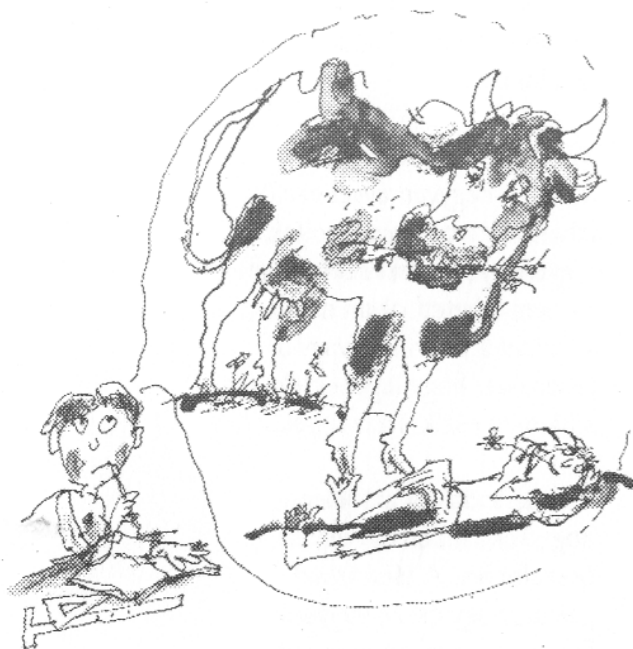
1. Egyfolytában csak tanulunk.
Jövünk az iskolába, tanulunk.
Este hazamegyünk, tanulunk.
Reggel felkelünk, tanulunk.
Aztán megint jövünk
az iskolába. Én szeretnék már
dolgozni járni. Mert akkor
kitanulnám komolyan azt a
munkát, de nem tanulnék mellé,
hogy úgy mondjam, egy sereg
butaságot. S a munkásnak
mégiscsak van úgy három-négy
óra szabadideje. Meg
lefekhet délután.
2. Ma egy szörnyűséges napom
volt, be kellett vigyek,
be kellett kísérjek valakit,
egy vidéki valakit a
rákkutató intézetbe, azt tudtam,
hogy hol kell legyen, csak
azt nem tudtam, hogy hol van,
alig találtam meg, utána
meg alig találtam haza,
mire hazaértem, anyáék már
elmentek otthonról,
nálam nem volt kulcs, ott
vártam az ajtóban, míg
hazajött a szomszéd néni,
náluk is van egy kulcsunk
s aztán azzal bementem,
de nagyon ideges voltam,
s már nem tudtam tanulni sem,
csak úgy összekapkodtam a
dolgaimat, s eljöttem az
iskolába, de nem tudtam
tanulni sem.
3. Hát nem mondom, úgy
harminc-negyven évvel ezelőtt
lehet, hogy boldogok voltak
a gyermekek. Mert szerintem
az nem lehetett olyan nehéz,
kihajtani a disznókat vagy a
teheneket, hogy legeltessék,
s ha nem eszik, hazavigyék.

4. A társadalom azt jelenti,
hogy sok ember van együtt,
összeforrva. A társ az azt
jelenti, hogy össze vagyunk
forrva. Az adalom meg azt,
hogy sok van, hogy sokan
vagyunk együtt összeforrva.
Jó is így együtt, összeforrva,
csak az nem jó, hogy sokat
kell tanulni.

5. A tanulás is munka.
Mi is dolgozunk...
Írunk dolgozatot...
Meg kell dolgozzunk a jó
jegyért...
Ezért munka.

6. Az életben a legjobban
a végkicsengetést szeretem.
Amikor vége az iskolaévnak,
s kicsengetnek.

(Jobbágy Balázs IV. C osztályos tanuló 19-es számú Általános Iskola, Kolozsvár)

Megkérdik azt is, hányasokat kaptak a gyerekek az iskolában

- Mi szeretnél lenni?
- Elárusító néni.
- Milyen üzletben?
- Hát... a cukrászdában.
- Azt is tudod, hogy melyikben?
- Igen. A Cipariu térben.
- Honnan ismered azt a cukrászdát? Gyakran szoktál oda bemenni?
- Hát mikor megyek hazafele az iskolából, mindig benézek egy kicsit. Ott járok el.
- Szoktál vásárolni?
- Inkább csak nézelődöm. Sok tészta van és cukorka. Olyan szórakoztató nézni őket.
- Szóval, akkor azt játsszuk, hogy itt vagy te elárusító néni!
- Igen.
- Mondd csak: nehéz munka ez?
- Igen, mert nagyon jól és gyorsan kell tudni számolni. Ez nagyon nehéz. Meg hogy kell érteni ehhez a mesterséghez.
- Egész nap dolgoztok?
- Vannak, akik délelőtt dolgoznak, vannak akik délután. Akik délelőttösök, azok nyolctól fél háromig dolgoznak, akik délutánosok, azok fél háromtól este nyolcig.
- Melyik jobb szerinted: a délelőtti vagy a délutáni?
- Nekem a délelőtti jobb, mert délután akkor még lehet mosni, főzni, vasalni, takarítani.
- A varrást nem említetted!
- Nem, mert ha nem fontos a holmi, azt elhalasztom másnapra.
- Szoktál-e enni egy-egy tésztát délelőttönként?
- Hát... igen. De az árát rögtön beteszem a kasszába.
- Szoktak-e járni gyerekek abba a cukrászdába?
- Hát aki arrafelé lakik, az mindig bemegy.
- De azért jönnek felnőttek is, ugye?
- Igen.
- És ... szoktál-e velük beszélgetni? Vagy csak kiszolgálod hamar őket?
- Ha nincsenek sokan, akkor beszélgetünk is.
- Miről?
- Hát, hogy hogy s mint vagyunk, hol voltak nyaralni, megkérdem, hogy telt, vagy ők kérdik meg, hogy hol voltam nyaralni. S ha vannak gyerekeik, akkor még megkérdem azt is, hogy hányasokat kaptak az iskolában.
- Hogy viselkednek a vásárlók ebben a cukrászdában?

- Hát a gyerekek egy kicsit hangoskodnak. Mikor belép egy felnőtt, akkor elhallgatnak.
- Hogy szolgálod ki a vásárlókat?
- Megmondom, mennyi az ára, ráteszem a tésztát egy kis tányérkára, s megmondom, hogy ha megette, a tányérkát hozza vissza.
- S szalvétát nem adsz hozzá?
- Nem, az csak akkor kell, hogyha leesik egy kanál a földre, s meg akarják törölni, vagy ha összemaszatolják az asztalt. Akkor adok.
- S amikor nincs vásárló, mit csináltok?
- Hát közben rendet csinálunk, megbeszéljük, hogy hova megyünk délután, ha közeledik a zárás, ügyelünk arra, hogy mindent jól zárjunk be.
- Van ott valami főnökötök a cukrászdában?
- Van, de az nincs mindig ott, hogy nekem állandóan dirigáljon, hogy mit kell csinálni, mert azt én tudom, hogy mit kell nekem csinálni, ő csak azért van, hogy a kasszából a pénzt kivegye.
- Ha valamit rosszul végeztek, nem ő büntet meg?
- Akkor levonnak valamennyit a fizetésünkből.
- Mennyit keres az elárusító néni egy hónapban?
- Hát úgy kilencszáz–ezer lejt.
- S ki adja ezt a pénzt?
- Ezt a főnök adja, de azt ő is kapja. Nem az övéből adja.
- S hogy adja át?
- A pénz, amit ő ki kell adjon, ott van a táskájában. De nem a cukrászdában ül le, hanem ott benn van egy szoba, oda bemennek, s ott tárgyalják meg, ki mennyit kell kapjon.
- S neked elég az a pénz, amit kapsz?
- Elég, nem kell nekem olyan sok, mert amikor veszek egy mosógépet, azt részletre veszem.
- S hogy osztod be a keresetedet?
- Egy dobozba teszem, azt meg beteszem egy fiókba, amelyik be van zárva. Ott tartom az iratokat is.
- Így hát tetszik neked a munkahelyed.
- Igen. Mert tiszta. És sokféle tészta van, meg cukorka.
- Kérdezzem meg tőled: mikor te még olyan kicsi, negyedikes kislány voltál, akkor mi szerettél volna lenni?
- Hát én ... elárusító néni...

1. Ott járok el. Mikor megyek
haza az iskolából, mindig
benézek egy kicsit. Vásárolni
nemigen szoktam. Inkább
csak nézelődöm. Sok tészta és
cukorka van a polcon.
Olyan szórakoztató
nézni őket.

2. A cukrászdában vannak,
akik délelőtt dolgoznak,
vannak, akik délután.
Akik délelőttösök, azok
nyolctól fél háromig dolgoznak,
akik délutánosok, azok
fél háromtól nyolcig.
3. Néha felnőttek is be szoktak
lépni. Ilyenkor a gyerekek
rögtön elhallgatnak.
A cukrászdás néni megkérdi
tőlük, mit óhajtanak, hogy és
mint vannak, hol voltak nyaralni,
hogyan telt. Vagy ők kérdezik meg
a cukrászdás nénit, hogy és mint
van, hol volt nyaralni, hogyan telt.
Ha vannak gyermekeik,
akkor még azt is megkérdezik
egymástól, hogy a gyerekek
hányasokat kaptak az iskolában.
4. A tésztát ráteszem egy kis
tányérkára. Megmondom, mennyi
az ára. Kérem, hogy ha megette,
a tányérkát hozza vissza.
Szalvétát nem adok. Az csak
akkor kell, ha leesik egy kanál
a földre, s meg akarja törölni,
vagy ha összemaszatolta
az asztalt. Akkor adok neki
szalvétát is.
5. Van főnök is a cukrászdában,
de az nincs mindig ott,
hogy nekem állandóan dirigáljon,
hogy mit kell csinálni,
mert azt tudja mindenki pontosan,
hogy mit kell neki csinálni.
A főnök csak azért van,
hogy a kasszából a pénzt
kivegye.
6. A cukrászdás néninek jó, mert
amikor még olyan kicsi, negyedikes
kislány volt, cukrászdás néni
szeretett volna lenni, bizonyára.

(Mócsi Ágnes IV. b osztályos tanuló, 3-as számú Matematika-Fizika Líceum, Kolozsvár)

Mert szerep, nem én vagyok a valódija

- Választhattam volna akármit, de én mégiscsak a színésznőséget szeretem leginkább. Azt választottam.
- Magyar színházban vagy román színházban vagy-e színésznő?
- Én a kolozsvári Állami Magyar Színházban vagyok színésznő. Szép nyelv, nagyon szép nyelv a román, de nekem valahogy nem áll oda az eszem, nem tudom úgy azt a nyelvet. Más városba menni meg nem akartam. Nem akartam elhagyni városomat. Szülővárosomat.
- Hány színésznője van ennek a színháznak?
- Elég sokan vagyunk, a színészpálya eléggé vonzza az embereket, nagyon szép mesterség szórakoztatni a közönséget.
- Csak szórakozás végett járnak a színházba?
- Nemcsak szórakozásból, hanem művelődésből is.
- Mit jelent ez? Hogyan művelődik az ember a színházban?
- Az úgy van, hogy az ember, mondjuk az író, leírja három-négy személynek az életét, egy művelt életet ír le, a közönség ezt megnézi, és aztán amit látott, ott a színpadon, azt a művelt életet ő majd igazi életében, otthon folytatja.
- A buta ember is tudja folytatni ezt a művelt életet? Vagy a színházba nem járnak buta emberek?
- Mit mondjak? Hát én nem ismerhetem névről azokat az embereket, akik színházba járnak. De hát kell legyen köztük buta ember is. Ha okos van, akkor kell legyen buta is.
- Milyen darabokat szeret inkább a közönség?
- Hát a kicsik, a gyerekek, ők az olyan vidám, meseszerű darabokat kedvelik. Az ifjúság is a vidám darabokat, de amely az ember igazi életébe is bekapcsolódik, de azért mégis csak vidám. Az idősebbek, nagyobbak, nem a vidámságot szeretik, azt is megnézik, de mégis inkább az igazi életet játszó szerepeket nézik meg.
- S az öregek? Ők mit néznek meg?
- Ők mindenféle szerepet szeretnek. Nekik mindegy.
- És maguk a színészek? Ők is csak bizonyosféle szerepet szeretnek eljátszani? Van olyan szerep is, amit nem szívesen játszik el senki?
- Hát én szeretek mindent eljátszani, az olyan figurát is eljátszom, akit nem szerethetnek az emberek, mert szerep, nem én vagyok a valódija.
- A színész magától találja ki, hogy hogyan kell eljátszani egy figurát?
- Hát először is a rendező beállítja a szerepet, aztán a színész, ahogy ő gondolja, hogy a valóságban áll a szerep, úgy mozog és úgy mondja.
- A ruhákat, a kosztümöket honnan kapjátok? Mindenki megcsináltatja magának?
- Hát gondolom, hogy nem. A ruha a színházé kell legyen. Vannak öltöztetőnők, akik felöltöztetnek bennünket, meg levetköztetnek szereplés után. A színháznál ügyelnek rá, hogy a színpadi ruhák ízlés szerint legyenek, vagyis hogy a színésznek is tetszedjen, meg a közönségnek is. Különben abból gondolom, hogy a ruha nem a miénk, hogy ha például egyik vagy

másik színésznő megbetegszik, s otthon kell maradjon, akkor aki helyette szerepel, az is ugyanabban a ruhában játszik, aki megbetegedett, az a ruhát nem viszi haza, nem tartja otthon, tehát nem az övé kell legyen.

– Mikor vége van az előadásnak, mit csináltok?

– Meghajolunk. A nézők tapsolnak. A színészek külön-külön kijönnek a nézők elé, ott állnak egy kicsit, vagy pukkedlit vetnek, vagy mosolyognak, szóval bemutatkoznak igaziból, de nem névvel, persze,

– Utána?

– Hazasietnek.

– Nem beszélgetnek egy kicsit? Arról, hogy ki hogyan szerepelt, milyen volt az előadás?

– Egyszer-egyszer beszélgetnek, amikor nem túl hosszú a szerep, aztán felöltöznek, az ő saját ruhájukba felöltöznek, és hazasietnek.

– És nem unják meg a színészek ezt az örökös szereplést? Hogy mindig csak olyasmit kell mondjanak a közönségnek, amit mások találtak ki, s nem azt, amit ők maguk akarnának esetleg elmondani az embereknek?

– Vannak egyesek, akik megunják, de azok, akikhez én tartozom, azok beleélik magukat, és játszanak, játsszák azt, amit a színpadon kell játszani, még ha az életük nem is olyan. Nem unják meg.

– Akkor rendben van. Ezzel a játékunknak is vége. Köszönöm szépen. Ügyes voltál.

– Szívesen. Tessék mondani, ez meg fog jelenni újságban?

– Igen. Mondd csak a telefonszámotokat, tudjalak értesíteni majd, ha megjelenik!

– 3-0-2-7-1. Nem tetszik nekem felolvasni?

– Mit?

– Amit le tetszett írni a kis füzetbe.

– Hát... miért kellene én felolvassam neked?

– Hátha még javítok valamit. Hátha, ahogy tetszik olvasni, kiderül, hogy mégsem úgy van, ahogy először gondoltam.

1. Az úgy van, hogy egy ember,
mondjuk, az író, leírja
három-négy személy életét,
egy művelt életet ír le,
a közönség ezt megnézi,
s aztán amit látott ott a
színpadon, azt a művelt életet
ő majd az igazi életében,
otthon folytatja.

2. Én úgy gondolom, hogy
buta emberek is járnak színházba.
Nem ismerhetem névről azokat,
akik színházba járnak.
De hát kell legyen köztük
buta ember is.

Ha okos van, akkor kell legyen
buta is.

3. A kicsik, a gyerekek, ők az
olyan vidám, meseszerű darabokat
kedvelik. Az ifjúság is
a vidám darabokat, de amelyik
az ember igazi életébe is
bekapcsolódik, de azért
mégiscsak vidám.

Az idősebbek, a nagyobbak,
nem a vidámságot szeretik,
de azt is megnézik. Az öregek
mindenféle darabot szeretnek.
Nekik mindegy.

4. Én szeretek mindent eljátszani.
Azt a figurát is eljátszom,
akit nem szeretnek az emberek.
Eljátszom azt is szívesen,
mert szerep, nem én vagyok
a valódija.

5. Meghajolnak. A nézők tapsolnak.
Utána a színészek külön-külön
kijönnek a nézők elé.
Ott állnak egy kicsit,
pukedlit vetnek,
vagy mosolyognak.
Szóval bemutatkoznak úgy igaziból.
De nem névvel, persze.
S vége az előadásnak.

(Kondász Annamária IV. Á osztályos tanuló, Brassai Sámuel Líceum, Kolozsvár)

Hogyha a huszonnégyből, mondjuk huszonhármat megnyer

- Egyáltalán vannak autóversenyzők?
- Versenyző van, de nincsen autópálya.
- Hát akkor hogyan lehet itt valakiből autóversenyző?
- Hát szerintem kimennek más országba, és ott próbálnak. De nem mennek ki véglegesen. Én hogyha kimennék versenyre, míg a verseny tart, egy-két évig ott maradnék, s aztán visszajönnék.
- Olyan sokáig tartanak a versenyek?
- Hát ha olimpiáról van szó, akkor oda hamarabb ki kell menjek, mert én izgulok a versenyek előtt. Miután megvolt a verseny, akkor mennék más országba is. Persze, ha nyernék.
- Mi a nagyobb dolog a versenyzőnek: győzni vagy veszíteni?
- Győzni. Nyerni lehet, ha a harmadik helyen vagy is, de győzni csak az első helyen. De ehhez már kicsi korodban be kell iratkozni a Pionírházba, kartingra.
- Az autóversenyzés nagyon veszélyes pálya. A szüleid nem próbáltak lebeszélni róla?
- De igen, édesanyám megpróbált lebeszélni róla. De én nem szeretem az olyan lassú dolgokat, mind az olyan nehéz dolgokat szeretem. Mert például, ha történelemtanár lennék, igaz, akkor is segítenék az országnak, hogy virágozzék, de én mind az ilyen nehéz dolgokat szeretem.
- Mikor kicsi voltál, akkor is ilyen voltál?
- Igen, mert én inkább csak olyan munkákat szeretek, amit csak én tudok megcsinálni, nem azért, mert lusta vagyok, hanem mert türelmes vagyok, én nem azért nem segítek mosni, mert nem szeretem, hanem mert az nem olyan munka.
- Mitől kezdve számít valaki autóversenyzőnek?
- Hát kicsi korában, negyediktől kezdve kell járjon kartingra, úgy tizennyolc éves korában kell legyen egy kocsija, s úgy húsz-huszonegy éves korában be kell iratkoznia egy autóversenyző klubba. Attól kezdve autóversenyző lesz.
- Milyen az autóversenyző élete?
- Akármelyik pillanatban felrobbanhat az autó. Főleg azoknál, akik az első helyre pályáznak.
- Ennyiből áll az életük? Mást nem csinálnak?
- Az ő életük nemcsak annyiból áll, hogy versenyzők, mert ez csak egy olyan sportmunka. Amellett én még kaszkadőr lennék, de legyen mellettem egy másik, aki hasonlít rám, hogy helyettesíthessem, amikor versenyre kell mennem.
- Igen, de hát egy kicsit ez is csak olyan „sportmunka”!
- Hát akkor még a szabadidőmben olyan makett-dolgokat készítenék, modelleket, repülőmodelleket. Bejárnék egy klubba. Ám ott is beszélnék az igazgatóval, hogy nem tudok mindig jönni, amikor kell, mert lehet, hogy van versenyem, vagy éppen filmben kell szerepeljek.
- Az autóversenyző kap nyugdíjat?

- Hát olyan autóversenyző nincsen, akinek ne lenne más mestersége is. Negyvenéves koráig versenyezhet. Ezután nem hiszem, hogy kapna nyugdíjat. Vagy ha igen, nem annyit, mint az igazi munkások.
- S te miből élnél negyvenéves korod után?
- Hát hogy teljesen biztosítva legyek, akkor még, mondjuk, jelentkeznék valami Déli sarkra menő expedícióra. A kaszkadőrség és a modellezés mellett. Hogy legyen miből éljek.
- Az autóversenyzőknek nem parancsol senki? Úgy élnek, ahogy akarnak?
- Nem, hát nekik is megmondják, hogy, mondjuk, szerdán reggel versenyed van, legyél ott.
- Ki mondja meg neki?
- Hát a barátai.
- De olyan főnökféléje nincs is? Aki parancsolhat is?
- Van a klub igazgatója, aki versenyző is, és akkor nemcsak magának parancsolhat, hanem a többieknek is.
- S a versenyeken mindig részt kell vegen?
- Hát háromszor-négyszer biztosan megengedik neki, hogy ne menjen, ha nem akar. Ha valami más dolga van.
- S ha nincs más dolga, csak valami miatt fél, s nem akar részt venni egy versenyen, megengedik neki, hogy ne induljon? Vagy az autóversenyző nem félhet soha?
- Van, aki fél, s van olyan, aki mindig merész. S a végén, aki nagyon merész, azzal baleset történik. S van, aki gyenge, de egyszer nyer, s akkor ő is olyan büszke lesz, mint a többiek.
- Az ország megbecsüli az autóversenyzőket?
- Hát ha huszonnégy versenyből mondjuk huszonhármát megnyer, akkor ezért nem rakják ki biztosan az állásából.
- Ha híres autóversenyző lennél, hol lalnál?
- Természet közt, kertes házban. Ott építenék egy utat, lefele a dombok között. Ha sík területen lalnék, akkor egy autópályát készítenék magamnak a ház mellé.
- Mit gondolsz: itt a cipőgyári munkásokat érdekelné, hogy van itt egy híres autóversenyző?
- Hát ha ráírhatnám a gyár nevét a kocsimra, akkor igen.
- Miért? Mi haszna lenne ebből a munkásoknak?
- Hát a munkásoknak nem lenne közük hozzá, de az igazgatónak biztosan lenne egy képe rólam, s hogyha már meghalt a versenyző, és világrekordja volt, akkor csak megemlítenék minden évben egyszer.

1. Van, aki fél, s van olyan,
 aki mindig merész. S a végén
 aki nagyon merész, azzal
 baleset történik. S van, aki
 gyenge, de egyszer nyer, s akkor
 ő is olyan büszke lesz,
 mint a többiek.

2. Az ország megbecsüli
az autóversenyzőket. Hogyha
huszonnégy versenyből, mondjuk,
huszonhármát megnyer, akkor
azért csak nem rakják ki,
biztosan, az állásból.
3. A gyári munkások nemigen
törődnének vele, hogy van itt
egy híres autóversenyző, de
az igazgatónak biztosan lenne
egy képe róla.
S hogyha már meghalt,
és világrekordja volt, akkor
azért csak megemlítenék a nevét
minden évben egyszer.
4. Az autóversenyzés nagyon nehéz
pálya. Édesanyám megpróbált
lebeszélni róla. De én
nem szeretem az olyan lassú
dolgokat, mind az olyan nehéz
dolgokat szeretem. Mert például
ha történelemtanár lennék,
igaz, akkor is segíthetnék
az országnak, hogy virágozzék,
de én mind az ilyen nehéz
dolgokat szeretem.

(Árkossy Zsolt IV. G osztályos tanuló 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár)

A tűzoltóké piros, a miénk meg kék

- Szóval, te villany-, víz- és gázszerelő vagy?
- Nem, a villanyt nem mondtam. Csak víz- és gázszerelő. Mint édesapám.
- De hát először azt mondtad, hogy villany-, víz- és gázszerelő vagy?
- Tévedtem. A villanyt azt nem akarom.
- Miért?
- Azért, mert ha én dolgozom, és be van kapcsolva az áram, akkor baj történhet. Csak a víz- és gázszerelést akarom.
- Hol dolgoznak ezek a szerelők?
- Kazánházakban vagy például tömbházakban dolgozunk, amik már felépültek, vagy olyanoknál, amelyek még nem épültek teljesen fel... Reggel munkakezdés előtt a kazánházakban öltözünk át.
- A munkaruha kié? A tietek?
- Ezt a főnök adja ki, s aztán vissza kell adni, mint például a katonaságnál, ott is kikapom a ruhát, s aztán vissza kell adni.
- S mi a különbség a katonaruha meg a tietek között?
- Hát az, hogy a katonák ruhája az a természethez hasonlít, olyan zöld, a mi munkaruhánk meg kék.
- Kék? Miért pont kék? Miért nem piros?
- Hát a tűzoltóké piros. A vízvezetékszerelőké kék.
- S milyenkor dolgoztok?
- Egyik héten délelőtt, másik héten délután. Aki délutános, az befejezi azt, amit a délelőttös elkezdett.
- Te mikor szeretsz inkább dolgozni, délelőtt vagy délután?
- Délelőtt.
- Miért?
- Mert akkor süt a nap.
- Honnan tudjátok, hogy mi a napi teendőtök, hogy hova kell menjete, hol van a munkátok?
- Hát telefonálnak a központtól, és megmondják, hogy hova akarnak küldeni. Vagy amikor baj van, vagy mi nem tudunk valamit, akkor mi telefonálunk a központhoz.
- Mi az a központ?
- Egy olyan épület, ahonnan a munkás ki fogja kapni a fizetését, hogyha odamegy.
- Honnan tudja a központ, hogy te mennyit végeztél el a munkádból, hogy mennyit kell fizessen neked?
- Hát minden csoportnak van egy felelőse, és az leadja a központi felelősnek, hogy ki mennyit dolgozott.

- Te jártál-e már benn a központban?
- Mondjuk, hogy jártam. Ott találhatunk egy embert, egy központi felelőst, az egy széken ül, egy asztal mellett, és iratok vannak az asztalán. S egy lámpa. Hogyha például este dolgozik.
- Hogy öltözik ez a központi felelős? Neki is munkaruhája van?
- Ő olyan városi ruhában van, nem olyan munkaruhában, mint mi, nyakkendővel természetesen, vagy nyakkendő nélkül, olyan fekete ruhában, olyan ünnepruhában.
- S ahol ül, a terem, az milyen? Mi van bent?
- A terem az nem nagy terem, de ez az egyetlen nagy terem egyedül a központi felelősé. És aki jön, azt befogadja. Tárgyalnak.
- S a központi felelős honnan tudja, hogy mit kell csináljon egy nap? Neki is van egy központi felelőse, aki kiadja a munkát?
- Nem, neki vannak olyan mellette levő emberek, azok mondják meg, hogy mi a teendő.
- Volt-e valami furcsa dolog ott a te számodra?
- Hát hogy be van vezetve oda is a kalorifer. S hogy a dolgozók képei ott vannak szépen rájukba téve, bekeretezve.
- A ruhája másmilyen, de különben úgy él ő is, mint a gázszerelő?
- Hát úgy él ő is, mint mi, csak nem úgy néz ki.
- Jártok-e egymáshoz ezzel a ti központi felelősötökkel? Délutánonként, esténként?
- Nem, olyankor nem. Inkább munka előtt megyünk be egy-egy sörözőbe, cukrászdába, és ott tárgyalunk. Szüleinkről vagy munkáról.
- Egy szerelő sok háznál megfordul. Milyeneknek látszanak az emberek házon belül? Olyanok, mint az utcán?
- Hát nem, mert benn a lakásban még meg-megkínálnak valamivel. Az utcán meg nem lehet az embereknek megjavítani semmit.
- Szó, ami szó, azért elég sok panaszt hallottam a szerelőkre!
- Igen, mert nem lehet gyorsan csinálni ezt a munkát, ha elhamarkodja, akkor még nagyobb baj történik, akkor még valakit kell hívni segítségül, s még több ideig tart a munka. S nem is lehet olyan gyorsan kimenni, az a sok felszerelés, láda, amit cipelni kell, az nem olyan könnyű.
- Mi hát a szép akkor e mesterségben? Miért szeretik a szerelők?
- Mert jó a fizetés, ha sokat dolgozol, még nagyobb lesz a fizetés, ezért szereti az ember, vagy például én is.

1. A munkaruhát a főnök adja ki,
s aztán vissza kell adni.
Mint például a katonaságnál.
Ott is kikapom a ruhát,
s aztán vissza kell adni.
A katonák ruhája a természethez
hasonlít. Olyan zöld.
A mi munkaruhánk meg kék.
A tűzoltóké piros.
A vízvezeték-szerelőké kék.

2. A központ
egy olyan épület, ahonnan
a munkás ki fogja kapni
a fizetését, hogyha odamegy.
3. Ott találhatunk egy embert,
egy központi felelőst, az egy
széken ül egy asztal mellett,
és iratok vannak az asztalán,
s egy lámpa is. Hogyha például
este dolgozik. Ő olyan városi
ruhában van, nem munkaruhában,
nyakkendővel természetesen,
vagy nyakkendő nélkül – olyan
fekete ruhában, olyan
ünnep-ruhában. És aki jön,
azt fogadja. Tárgyalnak.
4. Nem lehet gyorsan csinálni
ezt a munkát. Ha elhamarkodják,
akkor még nagyobb baj történik,
akkor még valakit kell hívni
segítségül, s még több ideig
tart a munka. S nem is lehet
olyan gyorsan kimenni, az a
sok felszerelés, láda, amit
cipelni kell, azt hiszem,
az nem olyan könnyű.
5. A fizetés jó. Ha sokat dolgozol,
még nagyobb lesz a fizetés.
Azért szeretik itt az emberek.
Vagy például én is.

(Koszorús Levente IV. C osztályos tanuló 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár)

Aki nagyon szereti a hazáját, az ott marad, ha beteg is

- Akar még más valaki is geológus lenni az osztályban?
- Nem, egyedül csak én.
- S te mióta?
- Egyszer egy kiránduláson voltunk a Bucegi-hegységben, ott találtam egy nagyon szép követ, nagyon megtetszett nekem ez a kő, meg a többieknek is, akkor hallottam a geológusokról.
- S akkor határoztad el, hogy te is az leszel?
- Igen.
- Hol van a geológusok munkahelye? Te hol dolgozol?
- Én egy olyan orvosi szobában dolgozom, ahol minden steril. Ott vizsgáljuk a köveket.
- Miért steril ott minden?
- Hát... azt akarják. Ez a munkahely a városon kívül van.
- Milyen városon kívül?
- Sinaia mellett.
- Miért kell városon kívül legyen a geológusok munkahelye?
- Hogy csendben dolgozhassanak, és közel lehessenek a hegyekhez.
- Miért kell megvizsgálni a köveket?
- Hogy lássuk, nem-e találunk rajtuk valamiféle írást vagy rajzot, amit belevéstek.
- Hogy kerülne írás a kövekre?
- Hát régen, az ősidőkben még nem volt papír, s akkor még kőbe vésték az írást.
- S megértitek, ami rá van írva? Magyarul van?
- Lehet latinul is.
- S tulajdonképpen mi van ráírva ezekre a kövekre?
- Az őseink rávésték, hogy milyen az élet, hogy azt a későbbi korokban is tudhassák. A geológusok megállapítják. Meg rajzok is lehetnek rajta. Például katonák.
- Hogy találjátok meg ezeket a köveket?
- Olyan helyekre megyünk ki, ahol régen laktak, és ásásokat végzünk, hátha rábukkanunk egy régi kőre.
- Milyen rajzok láthatók még a köveken?
- Vannak lovak is, és szent alakok.
- Honnan tudhatjátok, hogy azok szentek?
- Hát minden szentnek van a feje fölött egy karika.
- Miért éppen karika? Mit jelent az?
- Azt jelenti, hogy ők szentek. Hogy meg lehessen különböztetni őket a rendes emberektől.
- Mivel vizsgáljátok a köveket?
- Például nagyítóval.

- Mi van még a szobákban?
- Még van egy asztal. És egy kis gép is, hogyha valami földdarab van a kőben, azt ki lehessen kaparni onnan.
- Jártok bányába is? Milyen az?
- A bányában először is sötét van, messziről egy nagy fekete lyuknak látszik, aztán közelről olyan alagút-félének.
- Sötét van?
- Igen, mert nem vezették még be a villanyt. És nem szabad ugrálni és kiabálni, ha sokan vagyunk.
- A bányában ti mit csináltok?
- Ott is keressük a régi köveket.
- És hogy látod: nehéz a bányászmunka?
- A kősejten nehezen bányásszák, mert hamar megbetegednek.
- Hát miért nem hagyták ott akkor azt a munkahelyet?
- Mert a hazának szüksége van szénre, s ők ezért ott maradnak.
- Ha beteg lesz, akkor is?
- Ha nagyon szereti a hazáját, akkor továbbra is ott marad, ha beteg is.

1. Egyszer egy kiránduláson
voltunk a Bucegi-hegységben.
Ott találtam egy nagyon szép
követ. Nagyon megtetszett
nekem ez a kő, meg a többieknek
is, s akkor az egész osztály
együtt elhatározta, hogy
mi mindannyian
geológusok leszünk.
2. A geológus munkahelye
a városon kívül van, hogy
csendben dolgozhasson s
közel lehessen a hegyekhez.
Ülnek egy szobában, mint
az orvosok. Vizsgálják
a köveket. Itt is minden steril.
3. Régen, az ősidőkben még nem
volt papír, s akkor még
kőbe vésték az írást.
Őseink belevésték, hogy
milyen az élet, hogy azt a
későbbi korokban is megtudhassák.
A geológusok megállapítják.
A köveken rajzok is lehetnek.
Például katonák és lovasok.
Vagy szent alakok.

Nekik karika van a fejük fölött,
hogy meg lehessen különböztetni őket
a rendes emberektől.

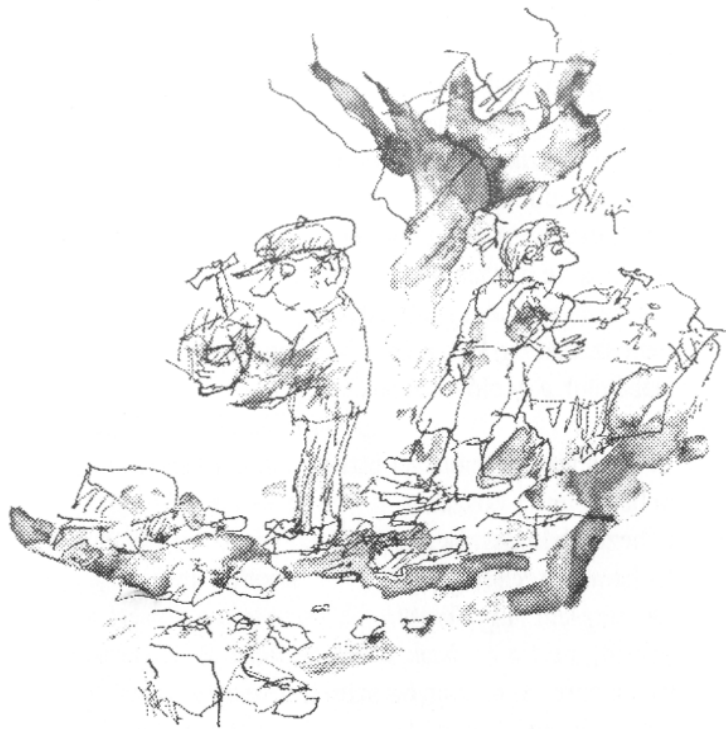
4. Járunk bányában is.

Messziről egy nagy fekete
lyuknak látszik, aztán közelről
olyan alagútfélének.
Sötét van, mert oda még nem
vezették be a villanyt.
Ha sokan vannak együtt odalenn,
nem szabad ugrálniuk és
kiabálniuk a geológusoknak.

5. A bányászok munkája bizony

nehéz, mert a kőszemet
nehezen bányásszák általában.
És hamar megbetegednek.
De mégsem hagyják ott a
bányát, mert a hazának szüksége
van szénre. S aki nagyon szereti
a hazáját, az ott marad,
ha beteg is.

(Székely Éva IV. C osztályos tanuló 3-as számú Matematika-fizika Líceum, Kolozsvár)

Kell nézze mind a két utat, ha van két út

- Milyen az az autó, amin te dolgozol?
- Nagy autó, hosszú és piros színű.
- Mi a te munkád?
- Én az autómmal homokot, kavicsot, földet hordok.
- Honnan hordod, és hova?
- Én kavicsot és homokot a tengerpartról hordok, és viszem oda, ahol házakat építenek.
- Te is rakod meg az autót?
- Nem. Én csak ott állok, és nézem a tengert, Mások meg rakják az autót.
- Miért olyan messziről hozod a homokot?
- Csak ott van. A tenger hozza ki a partra.
- A többi széki sofőr is homokot hord?
- Nem, ezek embereket szállítanak. De van egy kóberes remorka, azzal hordják a pozdorját, s akkor azt küldheti a vállalat földért is.
- Van-e különbség a két sofőr munkája között?
- Ugyanúgy kell vezetni azt is, amelyik embereket szállít, mint a másikat.
- S ha baj történik? Valamelyik felborul?
- A homok kiszóródik, de ha az emberek szóródnak ki, akkor az emberek meghalnak, s megbüntetik a sofőrt.
- Hogy büntetik meg?
- Bezárják.
- Hova?
- A tömlőcbe.
- Milyen ez a tömlőc? Hogy képzeled el?
- Egy kicsi szűk helyre teszik be, ez a tömlőc. Nincs ágy, nincs szekrény, és nem kap rendesen enni. Csak sót adnak neki.
- Sót? Miért éppen sót?
- ... Ezt nem tudom.
- Mégis, te mit gondolsz, miért?
- Azért adnak neki sót, hogy máskor jobban ügyeljen, s ne düljön fel.
- Te dültél már fel?
- Én még nem.
- Hogy jársz az autóval? Mikor indulsz útra? Amikor akarsz?
- Ha valaki kiváltja az autót, akkor mehet, akkor nem büntetik meg. Ha csak úgy magától elindul, akkor megbüntetik.

- Hány napba telik az út?
- Vagy két napba. A tengerig s vissza.
- Mondd csak, onnan, ahol te állsz az autóddal a tengerparton, el lehet látni a túlsó partra?
- Nem. Mind csak vizet látunk. S hajót.
- S mikor látod a szépen ringatózó hajókat, nem gondoltál arra, hogy jobb lett volna hajós-kapitánynak lenni, mint sofőrnek?
- De igen.
- Hát akkor miért nem hagyod ott a sofőrséget?
- Nem lehet. A brigádosok nem engedik el, ha már odament valaki.
- Ott túl a tengeren egy idegen ország van, egy másik ország?
- Igen.
- Mit gondolsz: baráti vagy ellenséges ország az?
- Ellenség. És félnünk kell tőle.
- És vannak ott katonák a tengerparton, akik védik az országot?
- Nincsenek.
- De akkor az ellenség le tud szállni a mi partjainkon!?
- Hát akkor vannak.
- Tudsz-e mondani olyan, országokat, melyek számunkra ellenséges országok?
- Japánország, Európa.
- És baráti országot?
- Kínai ország.
- Kérdezzem meg tőled: mindenkiből lehet sofőr?
- Nem, csak aki a tíz osztályt kijárta.
- S ha nem hall jól, nem lát jól?
- Ha baj van a fejével, karjával, lábával, akkor az nem lehet mégse sofőr. A tíz osztály után meg kell csinálni a sofőriskolát.
- Mire tanítják ott a leendő sofőröket?
- Hogy például van a jelzőlámpa, mikor pirosat mutat, vagy kéket, vagy kéket és zöldet, amikor a nép megy az úton, hogy akkor meg kell állni. És hogy kell vigyázni, amikor a kanyarban van, kell néznie, hogy nem jön valahonnan egy autó, kell néznie mind a két utat, ha van két út, nehogy össze csapjon.

1. Az én autóm nagy,
 hosszú és piros színű.
 Én az autómmal homokot,
 kavicsot és földet hordok.
 Én a kavicsot és homokot
 a tengerpartról hordom.
 Viszem oda, ahol házakat
 építenek.

A kocsit nem én rakom meg.
Én csak állok ott.
És nézem a tengert.

2. Vannak autók, amelyek
embereket szállítanak.
Ugyanúgy kell vezetni
azokat is. Ám ha baj történik,
valamelyik fölborul,
a homok csak kiszóródik, de ha
az emberek szóródnak ki,
akkor az emberek meghalnak,
s megbüntetik a sofőrt.
Tömlőcbe zárják.
Nem kap rendesen enni.
Csak sót adnak neki.
3. A sofőrt megtanítják, hogy
például van a jelzőlámpa,
mikor pirosat mutat vagy kéket,
vagy kéket és zöldet, amikor
a nép megy az úton, hogy
akkor meg kell állni.
És kell vigyázzon, amikor a
kanyarban van, kell nézze, hogy
nem jön-e valahonnan egy autó,
kell nézze mind a két utat,
ha van két út,
nehogy összezsapjon.
4. Lehet pihenni is munka közben.
Van két óra ebédszünet.
Azt esznek, amit otthon
felcsomagolnak. Hideg élelmet.
Egyszer-egyszer még elmehetnek
a vendéglőbe is. Nem túl drága.
Mondta a testvérem.
Mert ő is evett ott
már egyszer.
A vendéglőben kést is tesznek
a tányér mellé.

(Szabó István IV. Á osztályos tanuló Szék, Kolozs megye)

Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni?

- Kissé elfogódott vagyok!
- Tessék?
- Mondom, hogy kissé elfogódott vagyok! Nem is igen tudom hirtelen, hogy mit kérdezhetnék tőled.
- Hát miért?
- Azért, mert most döbbenek rá, hogy ez lesz életem első, költővel készített interjúja, amit most veled csinállok.
- Hm.
- Nem is tudom, hogy miket kérdezhetnék!
- Hát tessék megkérdezni, hogy lettem költő... és ...
- Igen?
- Én úgy lettem költő, hogy sok verset olvastam. Egy este, amikor nagyon sokat olvastam, Petőfi költeményeit olvastam, mert nagyon-nagyon szeretem, arra gondoltam, mi lenne, ha én költő lennék? Gondolkoztam, hogy írjak egy verset, az lenne a címe, hogy „Honvágó”.
- Hol voltál te akkor?
- Az ágyban. Édesanyámék már aludtak.
- S le is írtad?
- Reggel. Meg kellett volna csináljam a leckéket, de én rögtön papírt vettem elő, ahogy felébredtem, s mind csak a vers járt az eszemben.
- S aztán?
- Aztán édesapa behozta a reggelit, s azt mondta: „A költő bácsinak enni is kell!”
- Utána folytattad.
- Nem. Mentem az iskolába.
- A költők kell járjanak iskolába? Milyen iskolát kell kijárjanak?
- Irodalmi egyetemet.
- Gyárba nem mehetnél volna? Ott, munkásként dolgozva, nem lehetett volna belőled költő?
- Nem lehetett volna, mert én szerettem volna minél okosabb lenni, és minél szebben írni.
- A gyárban nem lehetnél volna okosabb?
- Irodalomban nem lehettem volna.
- Hogyan élnek a költők? Hogy szeretnek élni?
- A költők mindig csendben szeretnek élni, csak úgy tudnak dolgozni, vagy sétálgatva a tájakon.
- A költők dolgoznak valahol?
- Nem dolgoznak. Csak otthon ülnek, s írnak.

- Az embereket nem bosszantja ez? Hogy ők hajnalban rohannak a zsúfolt autóbuszok felé, a költő meg csak úgy ül, nyugodtan, továbbra is az ágyban?
- Hát akik buták, akik nem ismernek más költőket, azokat bosszantja.
- Na, most mondd el nekem, hogy élsz, hol laksz te, mint költő!
- Hát én itt lakom Kolozsváron, egy szép családi házban, kertes házban, sokszor kimegyek a kertbe, Margitka, tetszik tudni, az a kislány, aki mellettem ült a padban, ő lesz a feleségem, sokat kirándulunk, sétálunk a kertben, ültetgetjük a virágokat.
- És?
- És azt gondolom, hogy nagy költő leszek, majd elneveznek rólam egy utcát, olyan nagy költő leszek, mint Petőfi Sándor, vagy majdnem olyan nagy – ha már nem halok meg a csatatéren.
- Ma a költőknek már nem is kell harcolni, csak írni?
- Hát kell harcolni, de a versekben.
- S az emberek megértik a verseket, megértik, hogy mit akarsz mondani?
- Hát akik okosak, azok értik a verseket, úgy megértik, mint például az angolt, ha tudnak angolul.
- Jártál-e már külföldön, mióta költő vagy?
- Igen, elmentem minden országba, ahol híres költők élnek, hogy megismerhessem őket, hogy tanuljak tőlük, meg a többi országba is, ahol fejlett az irodalom.
- S itthon merre jártál? Vagy csak ülsz benn a szobában, írod egyfolytában a verseket, meg kapálgatsz a kiskertben?
- Nem.
- Voltál-e már például vagy egyszer vágóhídon?
- Hát... voltam.
- Hogy kerül egy költő a vágóhídra?
- Hát az, mondjuk, egy olyan híresebb vágóhíd, s elmegy, hogy megnézzze, vagy van ott egy híresebb mészáros, aki költ, nemcsak mészáros, hanem költ is, s azt akarja megismerni.
- Mészáros-költő? Ilyen is van?
- Lehet.
- Délelőtt vágja a bárányok nyakát, s délután írja a szép verseket?
- Mit csináljon, ha ő mészáros kellett legyen?
- Gyári költő is lehet akkor?
- Igen, például ha valami kohászati kombinátban dolgozik, vagy bányában, hát az akkor a legtöbbet a saját munkájáról ír, nem olyan egyszerűen, hogy megmond mindent, olyan kicsit bután, hanem leírja szépen.
- Van olyan is, hogy politikus-költő? Egyáltalán: mi az a politikus?
- A különböző országok dolgaival foglalkozik. Például a tolmács, az is egy politikus.
- Ők is lehetnek költők?
- Lehet, hogy ők is lehetnek költők. Én szerintem nem lehetnek költők.

- Miért?
- Hát mit törődnek ők az irodalommal? Az meg valahogy nem stimmel, hogy országokról írjanak, amivel foglalkoznak,
- Hát nem furcsa? A politikusok nem törődnek az irodalommal, de a költők törődnek a politikával?
- Igen. Petőfi is harcolt az elnyomók ellen.
- S a mai költőknek már nem is kell az elnyomás ellen harcolniuk?
- De igen. Olyan országokban, ahol van elnyomás. Ők is a békét kell kérjék, és a jobb életet.
- Csak a békéért harcolhat? Ha olyan rossz cipője van, hogy befolyik a víz, akkor nem lázadozhat?
- Lehet, viccesen.
- S ha nincs kenyér a boltban, akkor sem lázadozhat?
- Akkor is, de úgy viccesen. Vagy megkérdi versben, hogy miért nincs kenyér.
- No lám, a költészettől eljutottunk a kenyérig.
- Igen.
- Akkor nem hagytunk ki semmit. Be is fejezhetjük.
- Tessék mondani, sokan akartak költők lenni?
- Nem. Te vagy az első.
- Senki nem akart költő lenni?
- Senki.
- Senki, még a belvárosi iskolából sem?
- Senki.
- Furcsa. Az embereket mind csak a technika érdekli. A végén az emberek olyan kövérek lesznek. El szoktam képzelni magamnak. A növények meg elsatnyulnak. A sok gáz meg füst miatt. El fognak tűnni.
- S ha a növényzet eltűnik? A költők mit csinálnak?
- Eltűnnek ők is.

1. Én úgy lettem költő,
 hogy sok verset olvastam,
 egy este, amikor nagyon
 sokat olvastam, Petőfi
 költeményeit olvastam, mert
 nagyon-nagyon szeretem,
 arra gondoltam, mi lenne ha én
 költő lennék? Gondolkoztam,
 hogy írjak egy verset is,
 az lenne a címe, hogy Honvágy.
 Édesanyámék már aludtak.
 Én ültem csendben az ágyon.

2. Egy szép családi házban
lakom, kertes házban, sokszor
kimegyek a kertbe, Margitka,
az a kislány, aki mellettem
ült a padban, ő lesz a feleségem,
sokat kirándulunk, sétálgatunk
a tájakon, sétálunk a kertben,
ültetgetjük a virágokat,
nagy költő leszek, elneveznek
rólam majd egy utcát,
olyan nagy költő leszek,
mint Petőfi Sándor,
vagy majdnem olyan nagy
- ha már nem halok meg
a csatatéren.
3. Az emberek megértik a verseket.
Akik okosak, azok megértik.
Úgy megértik, mint például az angolt.
Ha tudnak angolul.
4. A mai költők is harcolnak
az elnyomás ellen. Olyan
országokban, ahol van elnyomás.
Vagy például, ha rossz a cipője,
lázadozhat akkor is.
Vagy ha nincs kenyér a boltban.
Lázadozhat,
de csak úgy viccesen.
Vagy megkérdi versben,
hogymiért nincs kenyér.
5. Hogy a politikusok is
lehetnek-e költők, nem tudom.
Lehet, hogy ők is lehetnek költők.
Én szerintem nem lehetnek költők.
6. Furcsa. Az embereket mind
csak a technika érdekli.
Még a belvárosi iskolából sem
akart senki költő lenni.
A végén az emberek olyan
kövérek lesznek. El szoktam
képzelné magamnak.
A növények meg elsatnyulnak.
A sok gáz, meg füst miatt.
S el fognak tűnni.
S ha a növényzet eltűnik,
- a költők mit csinálhatnának?
Eltűnnek ők is.

(Cseke Péter IV. C osztályos tanuló 16-os számú Általános Iskola, Kolozsvár)

Függelék:
Öt vers az *Esőben könnyen rámtaláltok* c. kötetből

Esőben könnyen rámtaláltok

Régi házban lakunk.
A második emeleten.
Két ablakunk nyílik
az utcára.

Nagyon szeretek az
ablakban ülni,
amikor esik az eső,
és szeretek cseresznyét
enni az esőben.

Ülök az ablakban,
eszem a piros cseresznyét
az esőben,
és nézegetem az alattam
ellépkedő
esernyőket:

onnan fentről úgy
látszik,
mintha az esernyőknek
cipőjük, zoknijuk
s lábuk volna.
Két ablakunk nyílik
az utcára.
Én a másodikban ülök.

Az első a háború óta
be van deszkázva.

A háborúról különben annyit
mindenki tud,
hogy „akkor született”
az apukája.
Természetesen van
olyan is,
hogy valakinek az anyukája
született „akkor”.

Az első ablakban
nem szeretnék ülni.
Ha már nem lenne bedeszkázva,
akkor sem.
Nem is tudom miért.
Ezen még gondolkozom.

Gyertek el hozzám.
Esőben könnyen rámtaláltok:
régi házban lakunk,
a második emeleten,
két ablakunk nyílik
az utcára:
az első be van deszkázva,
a másodikban egy kisfiú ül,
egy tál cseresznyével.
Az vagyok én.

Ha én lettem volna a szerelő bácsi

A szerelő bácsit
úgy várta az egész
család, mint én
a Télapót.

A szerelő bácsi
szinte úgy is érkezett meg,
mint Télapó: hatalmas
táskája volt, és piros
volt az orra.

„Egy kávét tetszik kérni?”
„Ne kapcsoljuk be a rádiót?”
„Itt a tiszta törülköző!”

A szerelő bácsi
egyfolytában a torkát köszörülte,
mintha mindegyre
beszédet akart volna intézni
valamennyiünkhöz,

mégis, mindegyre csak azt
ismételgette:

„Köszönöm, ne tesszen fáradni!”

És anyukám és apukám
egyfolytában csak mosolyogtak,
és mi is egyfolytában
csak mosolyogtunk
anyukámon és apukámon.

Csak a szerelő bácsi volt
mogorva egyfolytában,
s ismételte folyton:

„Köszönöm, ne tesszen fáradni!”

Aztán elment,
és akkor sem mosolygott.

Ahogy becsukódott mögötte
az ajtó, nem tudom miért,
de most egyből anya és apa
lett olyan mogorva hirtelen,
mint amilyen azelőtt
a szerelő bácsi volt.
Persze, lehet, hogy az ajtón
túl meg a szerelő bácsi
kezdett el egyből
mosolyogni.

Ami nem is csoda,
hiszen olyan gyönyörű
idő volt odakinn,
egész délután.

Én legalábbis
biztosan mosolyogtam volna,
ha én lettem volna
a szerelő bácsi.

Levél a hegyi házba

A nyáron
szerettünk volna elmenni
pár napra
egy kicsi hegyi házba.

A ház ott van valahol,
egy domb oldalában,
körötte erdők sötétlenek,
a kis ház hófehér.

Levelet is írtunk oda,
egy néninek,
hogy nemsoká megyünk.

Nem tudom, a postás
elvitte-e a levelünket.
Meg azt sem tudom,
egy olyan helyen,
ahol csupán
egyetlen ház van
egy egész domboldalon,
jár-e ott egyáltalán
postás?

A néni mindenesetre
nem válaszolt.

A kis fehér ház,
ott a domboldalon,
így hát érintetlen
maradt.

Körötte nyár van,
erdők sötétlenek,
őzek, nyulak járkálnak
körülötte.

Mindegy.

Ha majd nagy leszek,
lesz már valamilyen diplomám,
elmegyek egyszer oda.
Megkeresem a postást,
és megkérem, mondja meg nekem
igazán,
sok-sok évvel ezelőtt
hozott-e
egyszer egy levelet,
valakinek,
föl a domboldalra, a kis
hegyi házhoz?

Lehet, hogy gondolkozni kezd.

Lehet, hogy megvakarja majd
a tarkóját.

De lehet, csupán annyit
fog mondani nekem:
„Ki tudja,
olyan régen volt az,
elvtárs!”

A postások nem nagyon
beszédeselek.

Egyszerre valamennyien

Egyszerre lépnek,
egyszerre mosolyognak,
s tüsszenteni is
egyszerre tüsszentenek
talán.

A katonák biztosan
még levelet is egyszerre
írnak az édesanyjuknak,
s a leveleket biztosan
egyszerre is olvassák
az édesanyák:

„Édesanyám, tegyél be
egy üveg kompótot is
a csomagba! És küldd
el a bélyegalbumomat is,
ha megtalálod!”

A katonák biztosan
egyszerre lesznek katonák,
s biztosan egyszerre
lesznek mérgesek is.

És biztosan az is
egyszerre jut az eszükbe,
hogy mikor ők ilyen
kisfiúk voltak,
katonák akartak lenni
valamennyien,

most meg, jól látszik rajtuk,
szeretnék,
ha ők állhatnának itt,
az utcasarkon,
rövidnadrágban,
s köpködhetnék a tökmagot
szanaszéjjel.

Pedig hát én is szeretnék
katona lenni.

Nagy diófa nélkül

Apa ült a konyhában,
egy piros konyhaszéken,
szemben az uborkásüvegekkel,
melyeket már két nappal
ezelőtt le kellett volna
hordjon a pincébe.

Csend volt.

Apa nézett kifelé
a konyhaablakon,
s egyszer csak
fura-szomorkás hangon
azt mondta:

„Egy nagy zöld
diófa kellene, s alatta
egy kicsi fehér asztal,
ott lenne szabad csak
gyermekverset írni
mindenkinek!” –
mondta apa,

aki költő, s időnként
fura verseket ír
fekete, fehér, sárga
és rézbőrű
gyerekeknek,

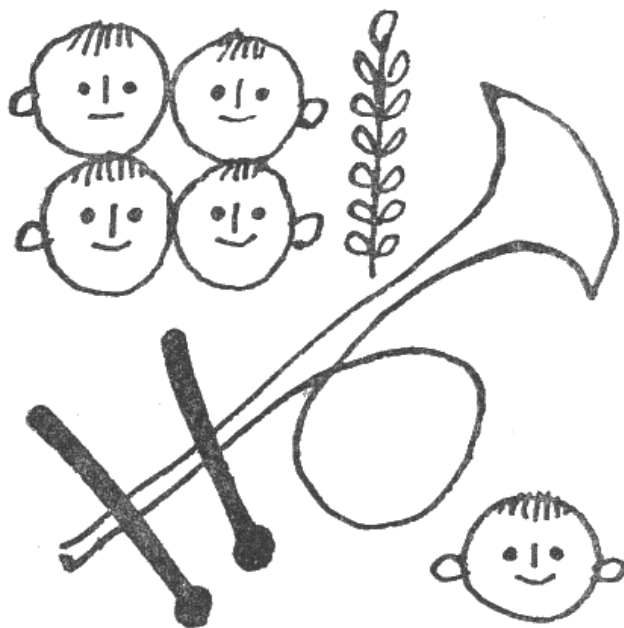
s a világ összes
romániai magyar
kisgyermekének is.

Időnként felolvas belőlük
néhányat,
időnként megkérdi
tőlünk:

„Szóval, akkor nem tudtok
sehol egy olyan nagy zöld
diófát, egy kicsi fehér
asztallal alatta, ami,
úgy együtt, eladó
lenne?”

Én úgy látom:
a nagy diófa nélkül
apa nem is ír már
soha több gyermekverset

a világ
romániai magyar
kisgyermekének.

A szerzőről:

KENÉZ Ferenc (Nagyszalonta, 1944. márc. 24.): költő, újságíró. 1962-ben érettségizett Nagyváradon. A kolozsvári Babeş-Bolyai egyetem bölcsészkarán tanult (1964-1967), majd tanulmányait abbahagyva a bukaresti magyar szakszervezeti hetilap, a Munkásélet szerkesztője (1968-1983). A kolozsvári irodalmi hetilap, az Utunk szerkesztője. (1983-1987). 1989-től Budapesten él. Az Esti Hírlap, majd a Duna TV szerkesztője. A második Forrás-nemzedék költője; tárgyias, pátosztalan verssoraiban groteszk és ironikus látásmód ötvöződik. Díjak: Kolozsvári Írók Társasága díja; Román Írószövetség költészeti díja; az Utunk Év Könyve díja (Pezsgő-díj); a balatonfüredi Salvatore Quasimodo Költői Verseny különdíja, Székelyföld-díj, Látó nívó-díj. Megjelent kötetei: Fekete hanglemezek (versek); 1968, Bukarest, Ólomtánc (versek) 1970, Kolozsvár; Homok a bőröndben (versek) 1972, Bukarest; Az átvilágított földgömb (versek) 1975, Bukarest; Vigyázzállásból fejállásba (versek) 1978, Bukarest; Kérdezzünk tovább (riportok) 1979, Bukarest; XYZ (három vers) 1981, Bukarest; Esőben könnyen rámtaláltak (gyermekversek) 1982, Bukarest; Én munkás vagyok, te munkás vagy, ő munkás (beszélgetések) 1983, Kolozsvár; Lovak a virágoskertben (versek, válogatás) 1986, Budapest; Egyszercsak (versek) 1986, Bukarest; A szabadulóművész (versek és áttelepedési napló) 1995, Budapest, A hollywoodi temető (rég és új versek) 1999, Budapest; Még a belvárosi iskolából sem akart senki költő lenni (gyermekversek) 2001, Budapest; Angyalször (versek) 2004, Budapest; Nagyregény, (válogatott versek 1968-2008) 2008, Csíkszereda, Édesgyökér. Öregnapló (versek), 2011; Szabadnak lenni mit jelent? Kolozsvár-oratórium, 2011, Kossuth Rádió. Az újvidéki Fórum Könyvkiadó jelentette meg jugoszláviai román költők verseiből válogatott két műfordításkötetét: Slavco Almajan, A nyolcszögletű tojás (1986) és A lehetséges változat, a jugoszláviai román költészet antológiája (1990). Zeu cu picior de lemn (Falábú Isten) címmel verseiből románra fordított reprezentatív válogatást Aurel Şorobetea (1985) Kriterion, Bukarest.